

Kaisa-Leena Keimiöniemi

**ENNALTAEHKÄISEVÄ PERHETYÖ OULULAISISSA PÄIVÄKODEISSA VAR-
HAISKASVATUKSEN TYÖNTEKIJÖIDEN KUVAAMANA**

**ENNALTAEHKÄISEVÄ PERHETYÖ OULULAISISSA PÄIVÄKODEISSA VAR-
HAISKASVATUKSEN TYÖNTEKIJÖIDEN KUVAAMANA**

Kaisa-Leena Keimiöniemi
Opinnäytetyö
Kevät 2017
Sosiaali- ja terveysalan kehittäminen
ja johtaminen 90 op.
Oulun ammattikorkeakoulu

TIIVISTELMÄ

Oulun ammattikorkeakoulu

Sosiaali- ja terveysalan kehittäminen ja johtaminen 90 op. Sosionomi (YAMK)

Tekijä: Kaisa-Leena Keimiöniemi

Opinnäytetyön nimi: Ennaltaehkäisevä perhetyö oululaisissa päiväkodeissa varhaiskasvatusalan työntekijöiden kuvaamana

Työn ohjaaja: Kaisa Koivisto ja Liisa Kiviniemi

Työn valmistumislukukausi ja -vuosi: Kevät 2017

Sivumäärä: 67+10

Varhaiskasvatukseen liittyvä lainsäädäntö on muutoksessa, mikä vaikuttaa olennaisesti varhaiskasvatusalan työhön. Varhaiskasvattajilla on velvoite havaita ja tunnistaa lapsen elämän riskitekijöitä jo varhaisessa vaiheessa, jotta palvelut ja tukitoimet säilyisivät mahdollisimman kevyinä. Pelkkä puuttuminen ei riitä, vaan lapselle tarjottavan tuen on oltava tarpeenmukaista ja tarve on osattava kartoittaa oikealla tavalla. Lapsi- ja perhepalveluiden muutosohjelmalla pyritään tukemaan vanhemmuutta ja vahvistamaan matalan kynnyksen palveluita. Näin ollen ennaltaehkäisevä perhetyö varhaiskasvatuksessa vaatii kehittämistä ja uudelleen arvioimista.

Tutkimuksen tarkoituksena oli kuvailla, millaisia kokemuksia varhaiskasvattajilla on varhaiskasvatuksen ennaltaehkäisevästä perhetyöstä. Tavoitteena oli tuottaa kokemuksellista tietoa siitä, millaista ennaltaehkäisevä perhetyö on varhaiskasvatuksessa varhaiskasvattajien kuvaamana ja millaista ennaltaehkäisevä perhetyö varhaiskasvattajien kuvaamana voisi olla. Samalla tuotettiin tietoa siitä, millaisia haasteita ja mahdollisuuksia ennaltaehkäisevällä perhetyöllä varhaiskasvatuksessa on oululaisissa päiväkodeissa työntekijöiden kokemana. Tutkimuksessa saatua tietoa tullaan hyödyntämään varhaiskasvatuksen perhetyön kehittämisessä. Varhaiskasvatuksen työntekijät saavat ja päivittävät ennaltaehkäisevään perhetyöhön liittyvää tietoaan. Aineistonkeruumenetelmäksi valikoitui kyselylomake, sillä kyselytutkimuksella on suurin mahdollisuus tavoittaa mahdollisimman suuri määrä oululaisia varhaiskasvattajia, jotta tutkimuksesta tulisi kattava ja yhtenäinen sekä tietoa saataisiin asiantunteilta ammattilaisilta. Lisäksi kyselytutkimus on menetelmänä anonyymi. Kyselylomakkeella tavoiteltiin enemmän avointa ja laadullista kuvailevaa tietoa. Tutkimusaineisto kerättiin Webropol-kyselytutkimustyökalulla, joka myös auttoi tutkimustulosten analysoinnissa. Kyselylomakkeen avoimet vastaukset analysoitiin laadullisesti induktiivisella sisällönanalyysillä.

Tutkimuksessa tuli esille, että perheiden kanssa tehtävä työ on moninaista ja päiväkotikohtaista. Varhaiskasvattajat ovat pyrkineet lisäämään lasten ja vanhempien osallisuutta. Varhaiskasvattajat kokivat haasteelliseksi löytää yhteistä aikaa vanhempien kanssa. Henkilökunnan vähyyys ja suuret lapsiryhmät aiheuttavat kiireitä ja haasteita henkilökunnan jaksamiseen. Lisäksi varhaiskasvattajat kokivat saavansa perhetyöhön liittyvää koulutusta epätasaisesti ja vähän. Ammatillisen yhteistyön vähyyys ja konsultaatiotuen saaminen koettiin ongelmallisena. Varhaiskasvattajat kokivat ennaltaehkäisevän perhetyön varhaiskasvatuksessa tärkeäksi ja innostavaksi. Lisäksi varhaiskasvattajat olivat valmiita lisäämään tietämystään ja vastuutaan ennaltaehkäisevästä perhetyöstä. Esimiestyöskentely tuki varhaiskasvattajien työskentelyä perheiden kanssa.

Asiasanat: Lasten hyvinvointi, ehkäisevä perhetyö, varhainen puuttuminen, päivähoito.

ABSTRACT

Oulu University of Applied Sciences
Degree Programme in Development and Management of Health and Social Care (90 cr), Master
of Social Services

Author: Kaisa-Leena Keimiöniemi

Title of thesis: Preventive Family Work in Early Childhood Education in Oulu Child Care Centres:
Present State, Challenges and Possibilities.

Supervisor(s): Kaisa Koivisto, Liisa Kiviniemi

Term and year when the thesis was submitted: Spring 2017 Number of pages: 67+10

The legislation related in early childhood education is changing, which has an influence on occupation and the way of working. Employees working with children are obligated to observe and recognize the risk factors in child's life in early state. They also must offer necessary support and find out the way to reclaim the family. Preventive family work in early childhood education requires re-evaluation and improvements.

The purpose of the study was to describe, what kind of practical experiences employees in early childhood education have of preventive work with families. The purpose of the study was also to describe the challenges they confront daily, but also the possibilities. The data was collected as a survey study. Questionnaire was mainly qualitative and was analyzed qualitatively. Questionnaire was sent to persons working in early childhood education in Oulu.

Thesis highlighted that there were various ways to work with families in the early childhood education in Oulu. The ways of working were depended on the employees and the director of child day-care centres. The employees were challenged to find the time in common with guardian, but also because employees experienced that the education on preventive work with families was of minor importance and uneven. Also, the well-being of employees was challenged, because employees experienced that they should take care of a substantial number of children daily. They also described that they do not know, whom they can request for consultation. Nevertheless, the employees of child day-care centres find out that preventive work with families was inspiring and significant. They were willing to increase their knowledge and responsibility for preventive work with families, because they thought it benefits the children.

Keywords: Preventive Family Work, Child Welfare, Early Intervention, Day-Care Centres for Children

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	6
2	ENNALTAEHKÄISEVÄ PERHETYÖ VARHAISKASVATUKSESSA.....	8
2.1	Lapsi- ja perhelähtöisempää muutosta kohti	9
2.2	Ennaltaehkäisevää perhetyötä varhaiskasvatuksessa	13
2.3	Johtajuuden merkitys ennaltaehkäisevään perhetyöhön varhaiskasvatuksessa	16
2.4	Aiemmat tutkimukset liittyen ennaltaehkäisevään perhetyöhön varhaiskasvatuksessa	19
3	TUTKIMUKSEN TARKOITUS, TAVOITTEET JA ONGELMAT	23
3.1	Määrällinen tutkimus metodologisenä lähestymistapana.....	23
3.1.1	Kyselytutkimus aineistonkeruuvälineenä.....	24
3.1.2	Aineiston analysointi	27
3.2	Määrällisen tutkimuksen luotettavuus.....	28
3.3	Määrällisen tutkimuksen eettisyys	29
4	TULOKSET	31
4.1	"Perhe nähdään ja huomioidaan päivittäin"	34
4.2	"Aina ei ole helppoa. Yleensä kaikki lopulta sujuu."	43
4.3	"Uuden äärellä ja mielenkiinnolla"	47
5	JOHTOPÄÄTÖKSET	50
6	POHDINTA	53
6.1	Tutkimustulosten vertaaminen aikaisempiin tutkimuksiin ja tutkimustulosten yleistettävyys.....	53
6.2	" Olemme vanhempien rinnalla lapsen kasvussa, iloitsemme lapsen arjesta ja tuemme toisiamme silloin, kun lapsi tarvitsee aikuista paljon"	53
6.3	"Kaikesta puhutaan, mutta miten se tehdään, on tärkeintä"	55
6.4	" Syvempää tietoa ja vanhempien kohtaamiseen koulutusta"	57
6.5	Tutkimuksen tekemiseen liittyvää pohdintaa ja oppimiskokemukset	58
6.6	Jatkokehittämissideoita	60
	LÄHTEET	62
	LIITTEET	67

1 JOHDANTO

Jopa yli 60 prosenttia suomalaisista lapsista saavat nauttia varhaiskasvatuksesta joko kunnallisessa päivähoitossa, yksityisissä päiväkodeissa, perhepäivähoitossa sekä vanhempien palkkaaman hoitajan hoidossa. Varhaiskasvatussuunnitelman laatimisvelvoite koskee kunnallisten päiväkotien lisäksi yksityisiä päiväkoteja ja perhepäivähoitajia. Varhaiskasvatussuunnitelmien laatimisvelvoitteilla pyritään yhdenmukaistamaan lasten saamaa varhaiskasvatusta. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2016 tuo esiin myös muitakin muutoksia. Muun muassa kasvatuskumppanuus, joka on muovautunut varhaiskasvattajien mieliin, on jätetty sanana kokonaan pois ja uusissa varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa puhutaankin huoltajien kanssa tehtävästä yhteistyöstä. Kasvatuskumppanuutta on sanana kritisoitu siitä, että se ei huomioi vanhemman ja lapsen erityistä sidettä tai toisaalta se ei korosta varhaiskasvattajan ammatillista osaamista.

Lapsi- ja perhepalvelujen muutosohjelma on yksi hallituksen kärkihankkeista, jota toteutetaan vuosina 2015-2018. Niin lapsi- ja perhepalveluiden muutosohjelma, varhaiskasvatuslaki kuin varhaiskasvatussuunnitelman perusteet ajavat samaa asiaa eli lasten ja vanhempien ottamista mukaan suunnitteluun ja päätöksen tekoon. Lapsi- ja perhepalveluiden muutosohjelma ja lastensuojelulaki lisäksi korostavat varhaista puuttumista lasta koskevaan kasvuun tai kehitykseen liittyvään haasteeseen, vanhemmuuden tukemista sekä vahvistamaan matalan kynnyksen palveluita. Näiden palvelujen oikea-aikaisuutta korostetaan, joten se vaatii perheiden kanssa työskenteleviltä ammatillisen tiedon kasvattamista ja oikeanlaista koulutusta, jotta lapsen kasvun ja kehityksen ongelmiin puututaan varhaisessa vaiheessa ja vanhemmuuden varhaiseen tukeen pystyttäisiin luomaan uusia välineitä.

Perheiden varhaisen tuen tarve on lisääntynyt. Kiireet työpaikalla heijastuvat kotielämään ja vanhemmat kokevat riittämättömyyden tunnetta ja painetta selviytyä työelämän ja perhe-elämän yhteen liittämässä. Perheet kokevat yksinäisyyttä, sillä kaikilla ei ole tukeaan isovanhempia tai muita perheitä ja sosiaalisten verkostojen vähyyys laittaa perheet pärjäämään yksin, silloin kun tuen tarve olisi voimakkain. Tärkeää olisi saada tukea jo varhain ja ennaltaehkäisevästi, jottei ongelmat pääsisi kasaantumaan. Työssäkäyvien vanhempien ja lasten arkeen kuuluu päivähoito. Päivähoito on lähellä ja vanhemmat kohtaavat varhaiskasvatusalan ammattilaisia päivittäin. Lastensuojelu-

laissa ja hallituksen lapsi- ja perhepalveluiden muutosohjelmassa tuodaan esiin varhaiskasvattajien velvoite puuttua varhain ja ennenaikaisesti lasten ja perheiden elämänhaasteisiin ja tukea heitä.

Varhaiskasvatukseen liittyvä lainsäädäntö on muutoksessa, mikä vaikuttaa olennaisesti varhaiskasvatusalan työhön. Varhaiskasvattajilla on velvoite havaita ja tunnistaa lapsen elämän riskitekijöitä jo varhaisessa vaiheessa, jotta palvelut ja tukitoimet säilyisivät mahdollisimman kevyinä. Pelkkä puuttuminen ei riitä, vaan lapselle tarjottavan tuen on oltava tarpeenmukaista ja tarve on osattava kartoittaa oikealla tavalla. Lapsi- ja perhepalveluiden muutosohjelmalla pyritään tukemaan vanhemmuutta ja vahvistamaan matalan kynnyksen palveluita. Näin ollen ennaltaehkäisevä perhetyö varhaiskasvatuksessa tulee vaatimaan kehittämistä ja uudelleen arvioimista, jotta ennaltaehkäisevä perhetyö varhaiskasvatuksessa saisi yhtenäisen määritelmän ja pohdittaisiin, onko se tarpeellista. Varhaiskasvatukseen liittyvään perhetyöhön on monenlaisia nimityksiä. Tässä tutkimuksessa käytetään määritelmää ennaltaehkäisevä perhetyö varhaiskasvatuksessa, jotta se korostaisi ja painottaisi ennaltaehkäisevän perhetyön merkitystä varhaiskasvatuksessa matalakynnyksisenä ja helposti vanhemmat saavuttavana palvelumuotona. Tämä kyselytutkimus on tehty, jotta saataisiin tietoa siitä, millaista ennaltaehkäisevä perhetyö on varhaiskasvatuksessa varhaiskasvattajien kuvaamana ja millaista ennaltaehkäisevä perhetyö varhaiskasvattajien kuvaamana voisi olla. Samalla tuotettiin tietoa siitä, millaisia haasteita ja mahdollisuuksia ennaltaehkäisevällä perhetyöllä varhaiskasvatuksessa on oululaisissa päiväkodeissa työntekijöiden kokemana.

Seuraavilla sivuilla tuodaan esiin tietoa, mihin ennaltaehkäisevä perhetyö varhaiskasvatuksessa pohjautuu. Lisäksi käydään läpi tutkimukseen liittyvää metodologiaa sekä miten tämä kyselytutkimus on tehty. Tutkimuksen tulokset ja johtopäätökset kerrotaan ja kuvannetaan. Pohdinnassa tuodaan esille tutkimukseen liittyviä vaiheita ja pohdintaa tutkimuksen luotettavuudesta ja tekemisestä, oppimisestakin. Lisäksi tuodaan esille jatkokehittämisideoita.

2 ENNALTAEHKÄISEVÄ PERHETYÖ VARHAISKASVATUKSESSA

Varhaiskasvatukseen liittyvään perhetyöhön on monenlaisia nimityksiä. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa 2016 varhaiskasvatuksessa tapahtuvasta vanhempien kanssa työskentelystä puhutaan huoltajien kanssa tehtävästä yhteistyöstä. Lastensuojelulaissa puhutaan ennaltaehkäisevästä lastensuojelusta, jota tapahtuu myös varhaiskasvatuksessa. Hallituksen lapsi- ja perhepalveluiden muutosohjelmassa korostetaan peruspalveluiden kuten varhaiskasvatuksen korostamaan ennaltaehkäiseviä palveluja, varhaista puuttumista sekä vanhemmuuden tukemista. Tässä tutkimuksessa käytetään määritelmää ennaltaehkäisevä perhetyö varhaiskasvatuksessa, jotta se korostaisi ja painottaisi ennaltaehkäisevän perhetyön merkitystä varhaiskasvatuksessa matalakynnyksisenä ja helposti vanhemmat saavuttavana palvelumuotona.

Oulun kaupungin internetsivujen mukaan lastensuojelu on vanhemmuuden tukemista ja jakamista, mutta äärimmillään se voi olla vanhemmuuden tukemista (Oulun kaupunki 2017.) Perhetyö taas on pitkäjänteistä lapsiperheiden tukemista. Perhetyöllä tuetaan vanhemmuutta ja ohjataan lapsen hoidossa ja kasvatuksessa. Se on myös perheen toimintakyvyn vahvistamista sekä tukemista kodin arjessa sekä arkirutiinien hallintaa. (Oulun kaupunki 2017.) Ennaltaehkäisevä perhetyö on vanhemmuuden tukemista sekä lapsen kasvatuksen ja hoidon tukemista ilman lastensuojelun asiakkuutta jo varhaisessa vaiheessa. Lisäksi se on perheen toimintakyvyn vahvistamista sekä kodin arjen ja arkirutiinien ohjaamista oikea-aikaisesti, sillä pienikin palvelu tai apu voi oikein ajoitettuna estää isompien ongelmien syntymistä.

Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen mukaan vuonna 2015 hoidettiin 245 650 lasta varhaiskasvatuksessa. Se on 68 prosenttia kaikista 1-6-vuotiaista lapsista. Yli puolet näistä lapsista olivat kokopäivähoidossa päiväkodeissa. Kuntien kustantamissa päiväkodeissa lapsia oli 76 prosenttia, perhepäivähoidossa 11 prosenttia. Perhepäivähoitopaikkojen määrä on ollut tasaisessa laskussa. Kelan yksityisen hoidon tuen osuus oli 7 prosenttia ja kunnan myöntämien palvelusetelien osuus oli 6 prosenttia kaikista varhaiskasvatusta saavista lapsista. (Säkinen ja Kuoppala 2016, 2.)

Marraskuussa 2015 Euroopan sosiaalisen verkoston eli European Social Networkin (ESN) vuosittaisessa seminaarissa keskusteltiin muun muassa sosiaali-, terveys- ja koulutuspalveluiden integraatiosta Euroopan maissa. Seminaarissa tuli esille, että integraatio merkitsee muutoksia niin organisaatorakenteissa kuin kulttuurillisestikin, sillä se vaatii asennemuutosta edistävää ja yhdistävää koulutusta. Ennen kaikkea se edellyttää ammattilaisilta luottamusta kasvattavaa asiakkaiden huomioimista ja ymmärtämistä. (Montero 2015.) Euroopan tavalla myös Suomi on muutosten edessä. Suurin muutos suomalaisessa yhteiskunnassa on ehdottomasti sosiaali- ja terveydenhuollon palvelurakenteen uudistaminen, joka tarkoittaa kuntamuutosta, jossa itsehallintoalueet suppenisivat 18:aan. Sosiaali- ja terveyspalveluita järjestettäisiin 15 alueen puitteissa. Suomen julkinen hallinto järjestetään jatkossa valtion, kunnan ja itsehallintoalueen tasolla. Yhtenä uudistuksen osana säädetään valinnanvapauslainsäädäntö. Sen myötä mahdollistuu, että käyttäjä saa itse valita julkisen, yksityisen tai kolmannen sektorin tuottajan. Uudistuksella haetaan niin sosiaali- ja terveyspalveluiden monimuotoisuutta kuin tietysti säästöjä sosiaali- ja terveysalan monikanavaisen rahoituksen yksinkertaistuksessa. (Valtioneuvosto 2015.)

Rakennemuudistus ei ole helppoa toteuttaa. Rakennemuutokset voivat olla kompleksisia ja hyvin sidonnaisia kontekstiinsa, että on vaikea etukäteen tietää, kuinka tehokkaita uudistukset loppujen lopuksi ovat. Rakennemuutokset kuitenkin ovat pyrkimys ja yritys muuttaa toimintaa ja myönteisimmässä merkityksissä uudistuksella voidaan lisätä vapautta, oikeudenmukaisuutta, hyvinvointia, panos-tuotos –tehokkuutta tai peräti kaikkea yhtä aikaa. (Patomäki 2014, 60-63.) Niin kuin muutoksiin yleensä, myös sote-uudistus on saanut paljon kritiikkiä ja epäilyä osakseen. Muun muassa itsehallintoalueiden verotus mietityttää kansalaisia puhumattakaan palveluiden saannin pidentyvistä välimatkoista. Parhaimmassa tapauksessa kuitenkin palveluiden saanti tasa-arvoistuu ja sosiaali- ja terveysalan byrokratia suoristuu.

2.1 Lapsi- ja perhelähtoisempää muutosta kohti

Varhaiskasvatuslaki tuli voimaan 1.8.2015. Laki määrittelee, että ”varhaiskasvatuksella tarkoitetaan lapsen suunnitelmallista ja tavoitteellista kasvatuksen, opetuksen ja hoidon muodostamaa kokonaisuutta, jossa painottuu erityisesti pedagogiikka”. Varhaiskasvatuslaissa korostuu muun muassa

assa päivähoidon suunnittelun, ohjauksen ja valvonnan määräytyminen opetus- ja kulttuuriministeriölle, valtakunnallisen varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden laatiminen sekä lapsen henkilökohtaisen varhaiskasvatussuunnitelman laatiminen. Varhaiskasvatustuksen on toimittava yhdessä lapsen ja huoltajan kanssa lapsen kehityksen ja hyvinvoinnin parhaaksi. Lisäksi varhaiskasvatukseen on tuettava vanhempaa kasvatustyössä. Varhaiskasvatustalaki velvoittaa päiväkodin tekemään lapselle varhaiskasvatussuunnitelman yhdessä lapsen huoltajien kanssa. Lisäksi huoltajille on annettava mahdollisuus osallistua lapsensa varhaiskasvatukseen suunnitteluun sekä toteuttamiseen ja arviointiin. Lapsi myös saa nauttia varhaiskasvatusta vähintään 20 tuntia viikossa. (L 19.1.1973/36.) Varhaiskasvatustalaki täydentyy toisella vaiheella vuoteen 2018 mennessä. Lakiin määritellään muun muassa henkilöstön nimikkeet, kelpoisuudet, henkilöstörakenteisiin, johtamiseen ja ryhmäkokoon liittyvät asiat. (Opetusalan ammattijärjestö 2015.)

Lastensuojelulaissa tuodaan esiin, että ennaltaehkäisevää lastensuojelua on myös muiden kunnan palveluiden piirissä kuten terveydenhuollossa, nuorisotyössä, opetuksessa sekä päivähoitossa. Lastensuojelulla on tuettava huoltajia lasten kasvatuksessa ja huolenpidossa sekä tukea vanhemmuutta kuunnellen kuitenkin lasta. Päivähoitossa työskentelevän ammattihenkilön on velvoite ilmoittaa, jos ovat tehtävässään saaneet tietää lapsen kehitystä vaarantavat olosuhteet tai huolenpidon tarve tai oma käyttäytyminen vaatii mahdollista lastensuojelun tarpeen selvittämistä. (L 13.4.2007/417.) Lapsiperheillä on lain myötä oikeus saada kotipalvelua ilman lastensuojelun asiakkuutta. Lapsiperheille pyritään antamaan ennaltaehkäisevää perhepalvelua panostaen varhaiseen puuttumiseen ja ennaltaehkäisyyn. Uudistuksella pyritään muun muassa vaikuttamaan lastensuojelun asiakasmääriin palveluiden mahdollistuessa muutakin reittiä sekä reaaliaikaistamaan avun saamista. Lastensuojelun asiakkuus on tarpeen silloin, kun perhepalvelut eivät riitä tai niitä ei haluta ottaa vastaan. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2015.)

Niin lastensuojelu- (L 13.4.2007/417) kuin sosiaalihuoltolaissa (L 30.12.2014/1301) tuodaan esille tarpeellisuus kiinnittää huomiota lapsen ja nuoren mielipiteeseen. Lasten osallisuuden toteuttaminen vaatii työntekijältä yhteistyökykyä lapsen kanssa kuunnellen ja huomioiden lapsen mielipiteet ja toiveet. Lasten kanssa työskentely tulee olla kuitenkin vaihtelevaa ja joustavaa. Lapsella on aina mahdollisuus osallistua ja oikeus olla osallistumatta. Viranomaisilla on velvollisuus antaa lapselle riittävästi oikeanlaista tietoa liittyen prosessiin ja lapsen omiin oikeuksiin. Lapsella on myös mahdollisuus vaikuttaa prosessiin kuten siihen, ketä palavereihin osallistuu tai mitä niissä käsitellään.

Lapsella on myös oikeus ilmaista mielipiteensä tahtomallaan tavalla, saada äänensä kuuluviin ja saada tukea ajatustensa ilmaisuun. Lapsella ja nuorella tulee olla mahdollisuus itsenäisiin päätöksiinkin. (Oranen 2008, 9-12.)

Lapsi- ja perhepalveluiden muutosohjelma on hallituksen yksi kärkihanke. Lapsi- ja perhepalveluiden muutosohjelmalla pyritään vahvistamaan lasten oikeuksia tarjoamalla lapsille, nuorille ja perheille vaikuttavampia, kustannustehokkaampia ja tarpeita vastaavia palveluita. Muutosohjelmaa ollaan toteuttamassa vuosina 2015–2018. Lähtökohtana on kuntien ja tulevien itsehallintoalueiden rajojen ylittäminen järjestettäessä lapsi- ja perhelähtöisiä palveluja. Hallituksen tarkoituksena on muutosohjelman kautta tukea kuntia ja itsehallintoalueita lisäämään ehkäiseviä palveluja sekä varhaista tukea. Se tulee näkymään muun muassa ammattilaisten koulutuksen uudistamisella ja vanhemmuuden varhaiseen tukeen luodaan uusia välineitä. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2016.) Uudelleen organisoitujen lapsi- ja perhepalvelujen rakenne tulee korostamaan matalan kynnyksen palveluita. Perhekeskustoimintamalliin sisältyisivät neuvola ja perhetyö, varhaiskasvatus, digitaaliset palvelukokonaisuudet, järjestöjen, seurakuntien ja vertaistuen palvelut, vanhemmuuden ja parisuhteen tuki sekä eropalvelut. Lisäksi koulu toimii lasten ja nuorten hyvinvoinnin tukena. Erityistason palveluita olisivat lastensuojelu, erikoissairaanhoido ja vammaispalvelut. Vaativia palveluja olisivat lastensuojelun vaativat erityispalvelut, vaativat lasten- ja nuorisopsykiatriset palvelut, rikosseuraamusten piiriin joutuneiden palvelut, vaativat maahanmuuttajien ja turvapaikanhakijoiden palvelut sekä vaativat päihdepalvelut. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2017.)

Lapsi- ja perhepalveluiden muutosohjelmalla pyritään tukemaan vanhemmuutta ja vahvistamaan matalan kynnyksen palveluita. Ajatuksena on, jos tukea saadaan oikea-aikaisesti, se lisää palveluiden vaikuttavuutta. Kustannussäästöjä pyritään saamaan jo sillä, että korjaavien palveluiden kuten huostaanottojen ja laitoshoidon tarve vähenee. Nykyisin palvelut ovat jakaantuneet monille sektoreille ja moniin toimipisteisiin ja esimerkiksi asiakastiedot ovat hajautettu erilaisiin asiakirjoihin ja rekistereihin. Lapsi- ja perhepalveluiden muutosohjelmalla pyritään saamaan tiedot yhteen ja samalla vähentää byrokraattisia palveluja ennemmin räätälöimällä ne lapselle, nuorelle ja perheelle sopivaksi. Muutosohjelman tavoitteena onkin saada ammattilaiset huomioimaan lasten oikeudet ja kohtaamaan ja kuuntelemaan heitä päätöksenteossa tarkemmin. Tavoitteena on myös, että ammattilaiset tekevät nykyistä parempaa yhteistyötä. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2017.) Kun huoli

lapsen kehityksestä tai hyvinvoinnista herää, monialaisen yhteistyön merkitys varhaiskasvatuksessa korostuu. Yhteistyön tavoitteena on varmistaa, että varhaiskasvatus toteutuu lapsen tarpeita vastaavasti varhaiskasvatuksessa. Yhteistyötä tehdään neuvolan ammattilaisten, lastensuojelun sekä muiden terveydenhuollon ja sosiaalipalveluiden toimijoiden kesken. (Opetushallitus 2016, 33-34.)

Saastamoinen (2016) tuo esiin esipuheessaan osuvasti, että lastensuojelusta vastaavat sosiaalihuollon ammattilaiset. Lastensuojelu on kuitenkin vain osa lapsen suojelussa, joka on kaikkien hallintorajojen ja -alojen ylimenevä velvoite ja lapsen suojelusta vastaavat kaikki viranomaiset tai muut toimijat, jotka kohtaavat lapsia tai perheitä työssään. (Saastamoinen 2016.) Lapsen tarvitessa tukea on tärkeää arvioida tilanne oikea-aikaisesti. Tämä tarkoittaa, että lapsen suojelun painopistettä on siirrettävä ennaltaehkäiseviin palveluihin. Tämä jo itsessään haastaa peruspalvelujen valmiuden havaita ja tunnistaa lapsen elämän riskitekijöitä jo varhaisessa vaiheessa, jotta palvelut ja tukitoimet säilyisivät mahdollisimman kevyinä. Tällöin pelkkä puuttuminen ei riitä, vaan lapselle tarjottavan tuen on oltava tarpeenmukaista ja tarve on osattava kartoittaa oikealla tavalla. Lisäksi sen tulisi edistää viranomaisten välistä yhteistyötä. Koska ennaltaehkäisevän lastensuojelun velvoite ja lapsiperheiden hyvinvoinnin edistäminen kuuluvat olennaisesti lasten perustason palvelujen tehtäviin, on olennaista, että tätä tietoisuutta lisätään. Varhaiskasvatuksessa ja opetushuollossa lasten tilanteiden havainnointi luonnistuu muita ehkäisevän lastensuojelun toteuttajia paremmin yleensä, koska lapsi viettää päivähoitossa, esiopetuksessa ja koulussa päivässä useita tunteja. Nämä tahot havaitsevatkin helpoiten riskitekijät lapsen käyttäytymisessä tai kodin olosuhteissa. Lapsen suojelussa onkin olennaista, että lapsen tarvitsemat tukitoimet ja palvelut tarjotaan lapselle ensisijaisesti lapsen arkitilanteissa. Lastensuojelulain mukaan ehkäisevän lastensuojelun palveluiden ja tukitoimien tarjoamisen ei pidä päättyä, vaikka lapsesta tulisikin lastensuojelun asiakas. Myös peruspalvelujen velvollisuutena on olla osana lapselle tarjottavia palveluita, vaikka lapsi olisikin lastensuojelun asiakas. Saastamoinen (2016) listaa kuitenkin vielä ennaltaehkäisevän lastensuojelun haasteita. Lapsen ja lapsen huoltajan kanssa ei oteta tarpeeksi ajoissa esille lapsen elämässä havaittuja riskitekijöitä tai niitä ei olla viety tarpeeksi päättäväisesti loppuun saakka, jotta pitempiaikaisia muutoksia saataisiin aikaan. Lisäksi haasteena on se, ettei lasta ohjata lastensuojelun palvelujen piiriin tarvittaessa, jos lapsen huoltajat sen kieltävät. Tietoisuutta siis lapsen oikeuksista ja lapsen parissa työskentelevien toimijoiden velvollisuuksista on lisättävä entisestään. (Saastamoinen 2016, 41-49)

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet on varhaiskasvatustilain perusteella valtakunnallinen mää- räys, jonka mukaan paikalliset ja lasten varhaiskasvatussuunnitelmat laaditaan ja miten varhais- kasvatus toteutetaan (Opetushallitus 2016, 8). Kun vuoden 2005 Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa puhuttiin kasvatuskumppanuudesta, Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa 2016 puhutaan huoltajien kanssa tehtävästä yhteistyöstä. Yhteistyön tavoitteena on, että huoltajat ja henkilöstö sitoutuvat yhteisesti lapsen terveen ja turvallisen kasvun, kehityksen ja oppimisen edis- tämiseen. Tämä tarkoittaa sitä, että kasvatustyöhön liittyvistä arvoista, tavoitteista ja vastuista kes- kustellaan niin henkilöstön kesken kuin huoltajien kanssa. Yhteistyö edellyttää vuorovaikutusta, aloitteellisuutta ja aktiivisuutta henkilöstöltä ja yhteistyö voi olla erilaisia tehtäviä ja muotoja lapsen varhaiskasvatuksen aikana kuitenkin korostaen yhteistyön merkitystä erilaisissa siirtymissä, kuten esikoulun aloittamisessa ja päiväkotia vaihtaessa. Myös huolen herätessä lapsen hyvinvoinnissa yhteistyön tärkeys korostuu. Myös huoltajilla tulee olla mahdollisuus osallistua varhaiskasvatuksen toiminnan ja tavoitteiden suunnittelussa. Yhteisöllisyyttä kasvattavat yhteinen toiminta ja huoltajien verkostoituminen. Se antaa tukea myös henkilöstön työlle. (Opetushallitus 2016, 33.)

2.2 Ennaltaehkäisevää perhetyötä varhaiskasvatuksessa

Kappaleessa kerrotaan, miten perhe määritellään ja mitä ominaisuuksia ja haasteita nykyajan per- heillä on. Seuraavaksi määritellään, mitä perhetyö tarkoittaa perinteisessä lastensuojelullisessa mielessä kuin ennaltaehkäisevänä ja kuinka monimuotoista perhetyö onkaan. Lopuksi tuodaan esille, millaista perheiden kanssa työskentely on varhaiskasvatuksessa.

Yhtenä virallisena perheen määritelmänä voidaan pitää Väestörekisterikeskuksen määritelmää, jonka mukaan perheet koostuvat samassa asunnossa asuvista henkilöistä. Perheet luokitellaan niin lapsettomiin tai lasten kanssa asuviin avio- ja avopareihin, rekisteröityihin mies- ja naispareihin sekä yhden vanhemman perheisiin. Avoparit päätellään yhdessä asumisen perusteella. Lapsiper- heeksi lasketaan perhe, jossa on vähintään yksi alle 18-vuotias lapsi. (Tilastokeskus 2016.) Vuo- den 2015 lopussa Suomessa oli 1 475 000 perhettä, joista 571 000 oli lapsiperheitä. 65 prosenttia lapsiperheitä on avioparin perhe, 23 prosenttia lapsiperheitä on avoparin. Yhden vanhemman perheitä 12 prosenttia. 2600 perheessä oli saman sukupuolen rekisteröity pari vanhempina. Kes- kimääräinen lapsiluku vuonna 2015 oli 1,84. (Tilastokeskus 2016.)

Perhe on jo käsitteenäkin monimuotoinen. Lisäksi perheiden elämäntilanteet ovat erilaisia. Senkin vuoksi perhetyötä on vaikea jäsentää tai sen kehitystä ennustaa. Perhetyötä voi kuitenkin jaotella sen mukaan, miten suunnitelmallista ja tavoitteellista se on tai miten aktiivinen työntekijän tai palveluntarjoajan ja palvelun saajan rooli on. Perhekeskeinen näkökulma korostuu silloin, kun varsinaista työtä ei kutsuta perhetyöksi, mutta perhekeskeistä tarkastelutapaa käytetään, jotta asiakkaan tarpeet ja työn vaikutukset saataisiin yhdistettyä järkevästi. Lapsikeskeisessä näkökulmassa taas huolehditaan siitä, että perheiden toimintatavat mahdollistavat lasten turvallisen kasvun ja kehityksen sekä lapsen kuulluksi tulemisen. (Rönkkö ja Rytönen 2010, 29.)

Suomalaisten nuorten aikuisten arvomaailmassa työn merkitys on korostunut 1990-luvun lamavuosien jälkeen. Samalla 2000-luvulla on korostunut myös perheen merkitys. Kuitenkin työn ja perheen yhteensovittaminen koetaan lapsiperheissä haasteellisena ja työmarkkinajärjestöt ovatkin alkaneet tuoda esiin tarpeita työn ja perheen yhteensovittamiselle. (Miettinen ja Rotkirch 2012, 13.) Varsinkin pienten lasten työssäkäyvät vanhemmat kokevat työkiireiden haittaavan heidän perhe-elämää ja kokivat kiireen jatkuvan myös kotona. Myös kiire työpaikoilla on korostunut. Perheen aikataulujen yhteensovittaminen on haasteellista ja aiheuttaa paineita vanhemmille. (Miettinen ja Rotkirch 2012, 21.)

Lastensuojelulaissa perhetyö määritellään yhdeksi avohuollon tukitoimeksi (L 13.4.2007/417). Perhetyöhön kohdistuu erilaisia lastensuojelullisia odotuksia. Perhetyö voi näyttäytyä perheiden laajempaan tukemiseen ja virallisena puuttumisena perheiden elämään interventioiden avulla, mutta toisaalta perhetyö voi olla epävirallista perheiden tukemista. (Järvinen ym. 2012, 12.) Perhetyö voi olla myös osana erilaisiin työyhteisöihin kuten kouluihin, neuvoloihin, mielenterveyspoliklinikoihin, a-klinikoihin ja päiväkoteihin liittyviä työmuotoja. Näiden työyhteisöjen perustehtävänä on yhteydenpito vanhempiin sekä yhteistyö perheen ja perhettä auttaviin yhteistyötahoihin. Perheeseen liittyviä työmuotoja voidaan kutsua perhetyöksi, jos halutaan korostaa perhenäkökulman merkittävyyttä työskentelyssä tai pyritään suunnitelmallisemmin kehittämään perheiden kanssa työskentelyä. Perhetyö voi olla myös työmuoto, joka keskittyy nimenomaan perheiden kanssa työskentelyyn ja työssään toimii suunnitelmallisesti ja tavoitteellisesti kuten esimerkiksi lastensuojelussa. (Rönkkö ja Rytönen 2010, 29-31.)

Perhetyötä voidaan myös kohdentaa perheen avuntarpeen mukaan. Ennaltaehkäisevässä perhetyössä korostuvat luonnollisesti varhaisen puuttumisen periaatteet, perheen arjen sujumista tukevat palvelut sekä hyvinvointia ylläpitävät palvelut. Käytännössä tämä tarkoittaa opastusta sekä neuvontaa arkeen liittyvissä asioissa sekä perheiden toimintavalmiuksien lisäämistä. Toimintamuotoina tällöin voivat olla muun muassa vanhempi-lapsi –ryhmät, harrastusryhmät sekä esimerkiksi eroryhmät. Ehkäisevään työhön voi kuulua myös suunnitelmallista ja tavoitteellista perhetyötä, jolla oikea-aikaisesti selvitetään perheen tarpeita. Kriisiperhetyö tarkoittaa nimensä mukaisesti perhetyötä, jolla tarjotaan perheille apua kohdanneessa kriisissä kuten sairauden, taloudellisen tilanteen tai onnettomuuden takia. Tällöin perhettä tuetaan täsmällisesti kuntouttaen kriisin yli. Korjaavalla perhetyöllä yleensä tarkoitetaan suunnitelmallista ja tavoitteellista sekä lastensuojelullista lapsiperheiden tukemista ja kuntouttamista, jolloin perheen ongelmat ovat jo kärjistyneet ja perhetilanteeseen on puututtava, jottei tilanne pahenisi. Korjaava perhetyö voi olla perheiden tukitoimien tarpeiden selvittämistä, avohuollon tukitoimia tai niin sanottua jälkihuoltoa. (Rönkkö ja Rytönen 2010, 32-35.)

Perhetyön kohteena ovat perheet, joiden tuen ja avun tarpeet vaihtelevat. Päämääränä on kuitenkin perheiden arjessa selviytyminen itsenäisesti, kyky hakeutua tukipalvelujen piiriin tarvittaessa sekä perheen yleisen hyvinvoinnin lisääntyminen. Niin asiakaslähtöisyys, perhelähtöisyys kuin lapsilähtöisyys ovat periaatteita, jotka ovat tärkeä huomioida perhetyötä toteuttaessa. Asiakaslähtöisellä periaatteella perhetyötä tarkastellaan perhelähtöisestä, aikuislähtöisestä tai lapsilähtöisestä näkökulmasta käsin. Lapsilähtöisyys tarkoittaa perhetyössä sitä, että perhetyö on erityisesti lapsen hyvinvointia tukevaa toimintaa. Kuitenkin lapsilähtöinen toiminta perustuu ajatukseen, että perheen kohtaaminen kokonaisuutena on paras tapa tukea lasta. Perhekeskeisyydellä tarkoitetaan, että kaikki perheenjäsenet otetaan huomioon, jos yksi perheenjäsen on sosiaali- ja terveyspalvelun asiakkaana. (Järvinen ym. 2012, 17.) Kuitenkin lapsen edun turvaaminen ja perheiden tukeminen voi olla hyvin jännitteinen suhde perhetyössä. Esimerkiksi lastensuojelussa joudutaan pohtimaan usein, suojellaanko lasta vai tuetaanko perhettä tukemalla vanhemmuutta. Perhetyön taustalla on kuitenkin ajatus, että vaikka yksilöä kuinka hyvin hoidettaisiin, perheen toimintatavat ja tunneilma-
piiri voivat edelleen vaikuttaa hänen ongelmiinsa. (Rönkkö ja Rytönen 2010, 39.)

Oulun kaupunki tarjoaa 1.8.2016 alkaen jokaiselle lapselle oikeuden varhaiskasvatukseen 20 tuntia viikossa. Laajuus voi olla yli 20 tuntia riippuen lapsen tarvitsemasta tuesta tai perhetilanteesta. Perhe voi valita myös maksuttoman avoimen varhaiskasvatuksen perhekerhotoiminnan. (Oulun kaupunki 2016.) Oulun kaupungin päiväkodeissa työskentelee tällä hetkellä noin 1900 varhaiskasvattajaa ja Oululaisissa yksityisissä päiväkodeissa noin 600 työntekijää. Avoimessa varhaiskasvatuksessa kaupungin puolella työskentelee noin 90 työntekijää. Yksityisellä puolella perhepäivähoidon taitajia on noin 80 ja kunnallisella puolella noin 100. Henkilöstön lukumäärä on suuntaa antava ja vaihtelee kuukausittain niin yksityisellä kuin kunnallisella puolella. (Rissanen, 2017.)

Päivähoidon ja kodin välillä kohtaavat väistämättä erilaiset kasvatustilanteet. Jokaisessa perheessä on omat arvonsa ja odotuksensa. Lapsen tullessa päivähoidon katsotaan, miten päivähoito vastaa näihin. Päivähoidon henkilökunnan on huomioitava vanhempien näkökulmia kadottamatta päiväkodin arvoja. Henkilökunnan tehtävänä on löytää keinoja vanhempien kanssa tehtävälle yhteistyölle varsinkin, jos lapsella huomataan erityisen tuen tarpeita. Vanhemmille on hyvä selvittää, että varhain aloitettu korjaava toiminta on tuloksisempaa kuin myöhemmällä iällä tapahtuvat interventiot. Leikki-ikäisen lapsen on helpompi omaksua uutta ja lapsen vahvuuksien voimistaminen onnistuu parhaiten leikin kautta. Lapsen hyvinvointia voi sisäisten tekijöiden lisäksi vaikeuttaa ulkoiset tekijät. Muutos ongelmia aiheuttavassa ympäristössä riittää usein ympäristölähtöisiin lapsen käyttäytymisen pulmiin. Muutoskeinoina voivat olla perheeseen kohdistuvat tukitoimet, joilla tuetaan vanhemmuutta muun muassa avioeron, sairastumisen, väsymisen, työttömyyden tai muiden elämän pulmatilanteiden yllättäessä. Erityistuentarpeen havaitseminen kuuluu päivähoitoon henkilökunnan työtehtäviin ja ohjata perhe asiantuntijoiden palveluihin tarvittaessa. Työntekijöiden tehtävänä on arvioida lasta kokonaisuutena ja he yleensä tuntevatkin lapsen lähiympäristön. Kuitenkaan aina päivähoitossa tehdyt arviot eivät miellytä vanhempia, vaan he haluavat uusia tutkimuksia tai kieltävät tuen tarpeen. (Huhtanen 2004, 35-42.)

2.3 Johtajuuden merkitys ennaltaehkäisevään perhetyöhön varhaiskasvatuksessa

Muuttuva toimintaympäristö pakottaa johtamisenkin muuttamaan sosiaali- ja terveysalalla. Hoitokäytäntöjen muuttuminen, kilpailu, taloudelliset kysymykset, henkilöstön määrä, osaaminen ja saatavuus, hierarkian madaltuminen ja johtosääntöjen uudistuminen vaikuttavat ja asettavat paineita

johtamiseen. Toisaalta palvelunkäyttäjät tietävät paremmin oikeutensa sekä työntekijöiden asiantuntijuus, vastuullisuus ja itsenäisyys ovat lisääntyneet. (Markkanen ja Tuomisoja 2014, 11-12.) Sosiaali- ja terveydenalan palvelujen vaikuttavuuden ja saatavuuden parantaminen sekä henkilöstön työhyvinvoinnin edistäminen uudistuvissa toimintaympäristöissä ovat tavoitteita johtajuuden kehittämiseksi. Kuitenkin on tärkeää erottaa päivittäisjohtaminen ja siihen liittyvä työn kehittäminen sekä organisaation muutosjohtaminen, joka perustuu organisaation strategiaan. Yleensä kuitenkin juuri organisaatioiden muuttumattomat rakenteet ovat esteenä muutoksen onnistumiselle. Uusien mahdollisuuksien hyödyntämisen esteenä ovatkin vanhat tavat ja uskomukset. Vaikka yhteiskunta ympärillä on muuttunut, silti sosiaali- ja terveydenhuollon johtamisen on kritisoitu pysyneen samana. Vaikka uusia toimintamalleja on pyritty tuomaan muilta aloilta, vanhat toimintamallit ovat säilyneet, eivätkä rutiininomaiset tavat anna tilaa innovatiivisuudelle. Johtaminen on avainasemassa muutoksessa. Johtamisella on suuri merkitys siihen, nähdäänkö työympäristö vetovoimaisena ja laadukkaana. Hyvällä johtamisella varmistetaan henkilöstön saatavuus ja pysyvyys. (Markkanen ja Tuomisoja 2014, 11-33.)

Tällä hetkellä sosiaali- ja terveystalouden rakennemuutoksen rinnalla kulkee monta merkittävää palvelujen sisältöön ja laatuun liittyvää lainsäädäntöhanketta, jotka vaikuttavat palvelujen järjestämiseen olennaisesti. Kuntarakenteen sekä sosiaali- ja terveysalan rakennemuutoksen vuoksi sosiaali- ja terveysalan palveluja, toimintatapoja sekä työvälineitä on kehitettävä. Nämä uudistukset ovat merkittäviä myös johtamisen näkökulmasta. (Markkanen ja Tuomisoja 2014, 10-11.) Sosiaali- ja terveysalan palvelujen järjestäminen, tuottaminen ja rahoitus ovat vahvasti säädeltyä toimintaa. Sosiaali- ja terveysalan yhtenä ominaisuutena on oleellisesti toimintaan liittyvä runsas lainsäädäntö. Oman haasteellisen piirteensä tuo henkilökunnan monimuotoisuus unohtamatta tietysti asiakkaiden ja potilaiden oikeuksiin liittyvää lainsäädäntöä. Tämä kaikki on otettava huomioon sosiaali- ja terveysalan palveluja järjestettäessä niin julkisella, yksityisellä kuin kolmannella sektorilla. (Markkanen ja Tuomisoja 2014, 7.)

Varhaiskasvatusta kuvaillaan vieläkin lastentarhana ja täteinä, joilla on kivaa tekemistä ja touhua. Tosiasiassa lastentarhat ovat jo vuosikymmeniä sitten muuttuneet päiväkodeiksi ja vuonna 1973 muodostettu päivähoitolaki on muuttunut vuonna 2015 varhaiskasvatuslaiksi. Varhaiskasvatuksen katsotaan olevan tänäkin päivänä jäsentymätöntä, vaikka tieteellinen tieto lapsesta, lapsuudesta ja

varhaiskasvatuksesta on lisääntynyt. Yksi varhaiskasvatuksen johtamisen haaste on juuri jäseny-
mättömyys, joka näkyy muun muassa sillä, että pedagogista vastuuta jaetaan ammattinimikkeestä
tai koulutustaustasta huolimatta, jolloin varhaiskasvatuksen osaaminen ei tule hyödynnettyä opti-
maalisesti. (Akselin 2013, 13-14.) Varhaiskasvatusalan johtajuuden arvoa punnitaan sillä, kuinka
hyvin varhaiskasvatukseen liittyviä teorioita ja tietoa osataan soveltaa käytäntöön. Varhaiskasva-
tuksessa johtaminen ajatellaan kokonaisuuden johtamisena, jolloin tarkastellaan yksittäisen päivä-
kodin lisäksi välillistä toimintaympäristöä eli johtajuuden onnistumiseen vaikuttavia asioita, joihin
johtaja ei pysty itse vaikuttamaan, mutta jotka oleellisesti vaikuttavat päiväkodin arkeen. (Akselin
2013, 14-16.) Varhaiskasvatuksen johtaminen on siis ihmisten johtamista sekä lisäksi perustehtä-
vän ja toiminnan kehitysvastuuta osana kuntaorganisaatiota. Akselin tuo tutkimuksessaan esille,
että varhaiskasvatuksessa johtajan selkeä tahto on kehittää varhaiskasvatusta. Varhaiskasvatuk-
sen johtajuudessa ei korostu urakeskeisyys, vaan konkreettisten asioiden saavuttaminen. Muuten-
kin johtajuudessa korostuivat yhdessä tekemisen merkitys ja varhaiskasvatuksen arvostaminen.
(Akselin 2013, 138-145.) Varhaiskasvatuksen johtajuuden päämääränä korostui suhdetoiminta, jo-
hon sisältyy pedagoginen ja henkilöstöjohtaminen kuin yhteistyö eri organisaatioiden kanssa. Pe-
dagoginen johtajuus pitää sisällään pedagogiikan rajaamista ja esille tuomista arjessa niin henki-
löstölle kuin asiakkaille. Yhteistyötä tehtiin lisäksi myös tiedonhaku ja –tuottamismielessä. (Akselin
2013, 145-164.) Varhaiskasvatuksen johtajuudessa korostuu konkretia, mutta myös pedagogia ja
suhdetoiminta. Johtajuudessaakin korostuu varhaiskasvatukselle ominainen pehmeys ja toisaalta
jäämäkkyys. Suuri haaste on tasapainoilla näiden kahden ominaisuuden välillä.

Päiväkodin johtajuudesta ei ole kirjoitettu juurikaan väitöskirjan taseisia tutkimuksia suomeksi. Mi-
käli tutkimuksissa ollaan puhuttu varhaiskasvatuksen johtamisesta, siinä ollaan tarkoitettu pedago-
gista johtajuutta. (Soukainen 2015, 31.) Pedagogista johtajuutta ei pidetä yksiselitteisenä johtami-
sen ilmiönä johtajuusnäkökulmien sisällä. Pedagoginen johtajuus nähdään vuorovaikutuksellisenä
ilmiönä, johon vahvasti liittyy kasvupotentiaali ja osaamisen kasvattaminen organisaation yhteisön
keskuudessa. Pedagogisen johtajuuden sisältä voidaan erottaa pedagogiseen johtamiseen ja joh-
tajan toimintaan liittyviä toimia. Pedagogiseen johtajuuden rakentumiseen liittyvät arvot, konteks-
tuaalisuus, organisaatiokulttuuri, ammatillisuus sekä substanssin hallinta. (Fonsèn 2014, 35-36.)
Fonsènin (2014) tutkimuksen mukaan pedagogista johtajuutta pidettiin voimavarana ja arvokysy-
myksenä. Johtajat kokivat, ettei hallinnollinen johtajuus saa paisua hallitsemattomaksi, sillä he ko-
kivat kadottavansa tuntuman siitä, millaista pedagogiikkaa heidän johtamisessa yksiköissä harjoite-

taan. Hallinnollisen johtajan koettiin nousevan etäämmälle käytännön kasvatustyöstä ja hänen asiakkaitaan olivat enemmän työntekijät kuin lapset ja perheet kuten pedagogisessa johtajuudessa. Keskustelukulttuurin luominen ja ylläpitäminen organisaatiossa koettiin tutkimuksen mukaan olennaiseksi pedagogisessa johtajuudessa. Kasvatuskulttuurin perusteet tuodaan esiin keskustelemalla. Keskustelulla luodaan yhteistä kasvatuskulttuuria ja kasvatuskäytäntöä sekä sitoutetaan henkilöstöä siihen. (Fonsèn 2014, 99-103.) Soukaisen (2015) tutkimuksen mukaan taas erillisyyksikössä työskentelevät työntekijät kokivat esimiehen luottavan heihin enemmän kuin samassa yksikössä fyysisesti työskentelevät. Erillisyyksikössä työskentelevät työntekijät kokivat lisäksi saavansa esimieheltään enemmän tukea kuin samassa yksikössä työskentelevät, mikä voi johtua esimerkiksi siitä, että työntekijät ovat tottuneet selvittämään asiansa itse. (Soukainen 2015, 155-156.)

2.4 Aiemmat tutkimukset liittyen ennaltaehkäisevään perhetyöhön varhaiskasvatuksessa

Taulukko 1.

Ennaltaehkäisevään perhetyöhön varhaiskasvatuksessa liittyvät aiemmat tutkimukset:
Vuorenmaa, M. 2016. Äitien ja isien osallisuus perheessä ja lasten palveluissa sekä osallisuuden yhteydessä olevat tekijät. Tampere: Suomen Yliopistopaino Oy. Väitöskirja.
Soukainen, U. 2015. Johtajan jäljillä. Johtaminen varhaiskasvatuksen hajautetuissa organisaatioissa laadun ja pedagogisen tuen näkökulmasta. Turku: Painosalama Oy. Väitöskirja
Erikkson, E. ja Arnkil, T. E. 2012. Huoli puheeksi. Opas varhaisista dialogeista. Stakesin tutkimuksia.
Tuominen, A., Kettunen, T., Lindfors, P., Hjelt, R. ja Hakulinen-Viitanen, T. 2011. Varhaisen avun viiveet lasten kehityksellisissä ja psyykkisissä vaikeuksissa. Sosiaalilääketieteellinen aikakauslehti 2011.
Puroila, A-M., Kinnunen, S., Keränen, V. 2017. Varhaiskasvatuksen lainsäädännön uudistamiseen tarvitaan johdonmukaisuutta ja yhteistä tahtoa. Policy Brief 4/2017. Näkökulmia

ajankohtaisiin yhteiskunnallisiin kysymyksiin ja poliittisen päätöksenteon tueksi. Oulun yliopisto: Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminta.

Vuorenmaan (2016) tutkimuksessa vanhempien osallisuudesta perheessä ja lasten palveluissa (kuten neuvola, varhaiskasvatus, koulu tms.) tuli esiin, että vanhemmat kokivat osallisuutensa perheessä ja oman lapsen palveluissa vahvaksi, kun taas palveluiden kehittämisessä keskinkertaiseksi. Perheen nykytilanne vaikutti olennaisesti äitien ja isien osallisuuteen. Mitä paremmaksi vanhemmat kokivat arkensa ja sen toimivuuden tai työn ja perheen yhteensovittamisen, sitä vahvemmaksi he arvioivat osallisuutensa palveluihin. Myös mitä helpommaksi he kokivat avunsaamisen lähipiiriltään, sen vahvemmaksi he kokivat osallisuutensa. Vanhemmuuteen liittyvät huolet taas heikensivät heidän ajatustaan osallisuudesta. Palveluihin liittyvät tekijät osoittautuivat myös olennaisiksi vanhempien kokemaan osallisuuteen varsinkin palveluiden kehittämisessä. Vanhemmat kokivat osallisuutensa heikentyneeksi, jos he kokivat palvelutapaamisessa päätöksenteon työntekijälähtöiseksi. (Vuorenmaa 2016, 67.)

Tuomisen ym. (2011) tutkimuksessa Varhaisen avun viiveet lasten kehityksellisissä ja psyykkisissä vaikeuksissa tuli esiin, että vanhemmat kokivat varhaisen tuen hakemisen raskaaksi elämäntilanteensa vuoksi. Varhaisen avun hakeminen lapselle siirtyi, sillä vanhempi koki, ettei hänellä ollut voimavaroja hakea apua. Vanhemmat kokivat myös, että on vaikeaa arvioida lapsen tuen tarvetta ilman vertailukohtia muihin lapsiin. Vanhemmat kokivat myös, että on vaikea pyytää apua ja toisaalta he olisivat toivoneet, että neuvolassa oltaisiin enemmän kiinnitetty huomiota heidän jaksamiseen ja siihen, mitä lapsille ja perheille oikeasti kuuluu. Neuvolatyöntekijät taas kokivat, että vanhempien hyväksymisprosessi on pitempi. (Tuominen ym. 2011, 190-191.) Lapsiperheet saivat viiveettömmin apua silloin, kun vanhempien voimavarat olivat hyvät sekä ammattilaiset toimivat aktiivisesti perheen hyväksi. On erityisen tärkeää, että kiinnitettäisiin enemmän huomiota avun tunnistamiseen, kohdentamiseen sekä aktiivisempaan tarjontaan. Lapsiperheiden elämän taitekohtiin tarvittaisiin lisää tukijärjestelmiä. Erityisesti olisi tarpeellista kehittää uusia perheitä lähellä olevia toimintamalleja neuvolan ja varhaiskasvatuksen kesken. (Tuominen ym. 2011, 193-194.)

Huoli puheeksi -työmenetelmän tarkoituksena on madaltaa lasten ja nuorten parissa työskentelevien kynnystä varhaiseen puuttumiseen. Puheeksioton ennakointimenetelmä sopii tilanteisiin,

joissa työntekijä kokee epävarmuutta siitä, miten lasta tai nuorta koskevan huolen ottaisi puheeksi huoltajan kanssa. Menetelmässä keskeistä on puheeksi ottoa koskevien ennakkointien tekeminen ja omaan huoleen tarttuminen. Olennaista on, ettei työntekijä puhuisi lapsen tai perheen ongelmista, vaan pyrkii kunnioittavasti tuomaan esiin huolensa lapsen liittyen ja pyytää vanhemmilta apua ja yhteistyötä huolen vähentämiseksi. Huolen puheeksioton menetelmä pitää sisällään puheeksiottolomakkeen, jossa ovat tietyt kysymykset puheeksiottoon valmistautumiseen, keskusteluun sekä arviointiin. (Eriksson ja Arnkil 2012, 7-8.) Puheeksi ottaminen koettiin työntekijöiden kesken ajoittain hankalana, koska työntekijät pelkäsivät, että kontakti vanhempiin huononisi ja luottamus vaarantuisi. Lisäksi työntekijät kokivat uhkana joko kritiikin tai epätoivottavan asian rajoittamisen mahdollisuuden. Kahdessa kolmasosassa tapauksista työntekijät epäilivät puheeksi ottamisen aiheuttavan pulmia jatkokäytössä, mutta toteutuneissa puheeksi ottamisissa valtaosassa päästään hyviin keskusteluihin ja parantuneisiin kontakteihin vanhempien kanssa, vaikka alkureaktion saattaa olla hämmennys tai suuttuminen. (Eriksson ja Arnkil 2012, 18-19.)

Soukasen (2015) tutkimuksessa varhaiskasvatuksen johtajuudesta tuli esille, että työntekijät kaipaavat tukea esimieheltään yhteistyöhön ja vuorovaikutukseen, pedagogiseen ohjaukseen, kehittämiseen ja resursseihin liittyen. Lisäksi arvioinneissa esimiesten näkemys arviointien määrästä poikkesi työntekijöiden näkemyksestä. Kuitenkin yleisimpänä arvioinnin tapana koettiin niin esimiesten kuin työntekijöiden mielestä keskustelu. (Soukanen 2015, 143.) VakaVai-hanke selvittää varhaiskasvatuksen lainsäädäntöön tehtyjen muutosten vaikutusta. Manner-Suomen kuntien varhaiskasvatusten johtajille tehdyssä kyselyssä tuli esille, että varhaiskasvatuslaki selkiyttää varhaiskasvatuksen pedagogista tehtävää. He uskovat myös, että lainsäädäntö vaikuttaa lasten ja vanhempien mahdollisuuksiin osallistua niin varhaiskasvatuksen suunnitteluun kuin toteuttamiseen ja arviointiin. Johtajat olivat kuitenkin sitä mieltä, että uudistuneet tavoitteet varhaiskasvatusta kohtaan haastavat päiväkotien nykyisen toimintakulttuurin. Haasteeksi johtajat kokivat myös sen, että varhaiskasvatus on muuttunut sisällöllisesti vaativammaksi. Kuitenkaan korkeammin koulutetun henkilöstön osuus ei ole kasvanut. (Puroila ym.2017, 3-4.) Varhaiskasvatuksen lainsäädäntöön on tehty kaksi uutta muutosta liittyen lapsiryhmän kokoon. Toisaalta päiväkotien lapsiryhmän enimmäiskokoa on rajattu, toisaalta varhaiskasvatuslain muutoksessa aikuisten ja lasten välistä suhdelukua muutettiin yli 3-vuotiaiden päiväkotiryhmissä. Johtajat arvioivat tämän vaikuttavan joustavuudella päiväkotipaikkojen järjestämisessä, mutta myös melun lisääntymisenä, lapsen yksilöllisen huomioimisen vähenemisenä sekä henkilökunnan jaksamisen vaarantumisena. (Puroila ym. 2017, 4-5.)

Niin Vuorenmaan kuin Tuomisen ym. tutkimuksissa tuli esille, miten suuri vaikutus työntekijöiden tekemällä työllä ja päätöksenteolla on vanhempien kokemaan osallisuuteen ja palveluihin vaikuttamiseen. Tuomisen ym. tutkimuksessa vanhemmat kokevat varhaisen tuen saamisen hankalaksi, mutta viiveettömin he saivat apua silloin kun vanhempien omat voimavarat koettiin hyviksi ja he kokivat ammattilaisten tekevän työtä perheen hyväksi. Vuorenmaan tutkimuksessa tuli myös esiin, että vanhemmat kokivat osallisuutensa paremmaksi silloin, kun he kokivat arkensa toimivaksi. Toisaalta taas he kokivat osallisuutensa heikentyneeksi, jos he kokivat palvelutilanteessa päätöksen- teon työntekijälähtöiseksi. Olisikin olennaista pohtia, millaisena varhaiskasvattajat kokevat vanhempien kanssa tehtävän yhteistyön ja millaisia keinoja heillä on yhteistyön tekemiseen sekä vanhempien osallisuuden tukemiseen.

Huoli puheeksi -menetelmä on kehitetty, jotta työntekijä kokisi helpommaksi ottaa lasta koskevan huolen puheeksi vanhemman kanssa. Lasten ja nuorten kanssa työskentelevät työntekijät kokivat ajoittain hankalaksi ottaa huolta puheeksi luottamuksen vaarantumisen. Olisikin tärkeää tietää, millaisia menetelmiä varhaiskasvattajilla on käytössä, jos huoli lapsesta herää ja mitkä ovat ne menetelmät, miten vanhempia otetaan huomioon ja tuetaan kasvatustyössä. Soukasen tutkimus toi esiin työntekijöiden tarpeen saada tukea esimieheltä omaan työskentelyyn sekä työn arvioinnin tärkeyteen työntekijän ja esimiehen näkökulmasta. Mielenkiintoista olisikin selvittää, miten tärkeäksi varhaiskasvattajat kokevat esimiehen tuen ennaltaehkäisevän perhetyön tekemisessä varhaiskasvatuksessa ja onko esimiehen tuella vaikutusta vanhempien kanssa tehtävään työhön.

VakaiVai -hankkeella selvitetään varhaiskasvatukseen liittyvien muutosten vaikutusta ja hankkeen piirissä tehdyssä tutkimuksessa tuli esille, että johtajat kokivat uuden lainsäädännön vaikuttavan suotuisasti vanhempien ja lasten osallisuuteen varhaiskasvatuksessa. Toisaalta tämän koettiin haastavan päiväkotien nykyisen toimintakulttuurin, sillä varhaiskasvatus on muuttunut sisällöllisesti vaativammaksi, joka voi vaikuttaa muun muassa henkilökunnan jaksamiseen. Onkin olennaista tutkia, millaisena varhaiskasvattajat kokevat ennaltaehkäisevän perhetyön mahdollisuudet ja millaisia haasteita sen tekemiselle on tai onko ylipäänsä ennaltaehkäisevälle perhetyölle tarvetta varhaiskasvatuksessa.

3 TUTKIMUKSEN TARKOITUS, TAVOITTEET JA ONGELMAT

Tutkimuksen tarkoituksena oli kuvailla, millaisia kokemuksia varhaiskasvattajilla on varhaiskasvatuksen ennaltaehkäisevästä perhetyöstä. Tavoitteena on tuottaa kokemuksellista tietoa siitä, millaista ennaltaehkäisevä perhetyö on varhaiskasvatuksessa varhaiskasvattajien kuvaamana ja millaista ennaltaehkäisevä perhetyö varhaiskasvattajien kuvaamana voisi olla. Samalla tuotetaan tietoa siitä, millaisia haasteita ja mahdollisuuksia varhaiskasvatuksen ennaltaehkäisevässä perhetyössä on oululaisissa päiväkodeissa työntekijöiden kokemana. Tutkimuksessa saatua tietoa tulaaan hyödyntämään varhaiskasvatuksen ennaltaehkäisevän perhetyön kehittämässä. Varhaiskasvatuksen työntekijät saavat ja päivittävät ennaltaehkäisevään perhetyöhön liittyvää tietoaan.

Tutkimustehtävät:

- Millaisia kokemuksia työntekijöillä on ennaltaehkäisevästä perhetyöstä varhaiskasvatuksessa Oululaisissa päiväkodeissa?
- Millaisia kokemuksia työntekijöillä on ennaltaehkäisevän perhetyön haasteista varhaiskasvatuksessa Oululaisissa päiväkodeissa?
- Millaisia kokemuksia työntekijöillä on ennaltaehkäisevän perhetyön mahdollisuuksista Oululaisissa päiväkodeissa?

3.1 Määrällinen tutkimus metodologisena lähestymistapana

Määrällinen tutkimus valitaan metodologiseksi lähestymistavaksi, jos halutaan saada tietoa, joka on luonteeltaan yleistä tai yleistettävissä. Määrällinen menetelmä valitaan, jos halutaan testata, pitääkö joku teoria paikkaansa. Teoriasta voidaan tehdä väittämiä, joita testataan kyselyllä. Tämä tarkoittaa sitä, että määrällisiä menetelmiä käytettäessä tulisi tuntea teoria niin hyvin, että sitä voi mitata valvotusti. Tutkija ei vaikuta tutkimuksen kohteeseen määrällisiä menetelmiä käytettäessä, sillä hän on tutkimuksen kohteesta selkeästi erillään tai ei edes tapaa häntä. (Ojasalo ym. 2014, 104-105.)

Tutkimuksella pyritään systemaattisesti lisäämään tietoa. Empiirinen tutkimusprosessi alkaa tutkimuksen suunnittelusta ja jatkuu tutkimusongelman asettamiseen ja tavoitteiden määrittelyyn sekä tutkimusstrategian laatimiseen. Seuraavaksi kerätään aineisto sekä kuvataan ja analysoidaan se. Analysoinnin jälkeen tulkitaan aineisto sekä tehdään johtopäätökset. Lopuksi arvioidaan johtopäätökset sekä tutkimus kokonaisuudessaan sekä raportoidaan tutkimuksen kulku. (Holopainen ja Pulkkinen 2008, 18.)

Ennaltaehkäisevä perhetyö oululaisissa päiväkodeissa varhaiskasvatusalan työntekijöiden kuvaamana -tutkimus alkoi tutkimuksen suunnittelusta. Tutkimuksen suunnittelu alkoi ensin ennaltaehkäisevään perhetyöhön liittyvän tutkimuksellisen tiedon etsimisellä sekä käymällä läpi perhetyöhön ja varhaiskasvatukseen liittyvää lainsäädäntöä sekä Lapsi- ja perhepalvelujen muutosohjelmaa, joka on hallituksen tämän hetkinen kärkihanke. Käsitteiden työstämisen kautta hahmottui tutkimusongelmat sekä tavoitteet määrittyivät nopeasti. Tutkimussuunnitelmaa tehdessä asiat konkretisoituivat entisestään ja kyselylomake tuntui tähän tutkimukseen mielekkäältä aineistonkeruun menetelmältä, jotta otos olisi mahdollisimman laaja. Tutkimukseen tuntui luontevalta pyytää osallistumaan kaikkia varhaiskasvattajia Oulun alueelta, jotta tutkimuksesta tulisi kattava ja yhtenäinen sekä tietoa saataisiin asiantunteilta ammattilaisilta. Varhaiskasvatusjohtaja Ulla Rissanen antoi tutkimusluvan kaupungin puolelta sekä välitti saateen ja linkin perhepäivähoitajille sekä kaupungin päiväkotien esimiehille. Toiveena oli, että he lähettäisivät linkin työntekijöille. Yksityisien päiväkotien esimiehiä lähestyttiin päiväkotien sivuilta löytyvien sähköpostien kautta lähettäen heille saateen, linkin sekä tutkimussuunnitelman, jotta he saisivat itse päättää, lähettävätkö he linkkiä työntekijöilleen ja suostuvatko itse haastateltaviksi.

3.1.1 Kyselytutkimus aineistonkeruuvälineenä

Kyselytutkimus on yksi hyvä tapa kerätä ja tarkastella tietoa vaikkapa ihmisten mielipiteistä ja arvoista, erilaisista yhteiskunnallisista ilmiöistä ja ihmisten toiminnasta. Kyselytutkimuksella tutkija esittää vastaajalle kysymyksiä käyttäen välineenään kyselylomaketta. Kyselylomake on mittausvä-

line, jonka on toimittava omillaan ilman haastattelijan apua. (Vehkalahti 2008, 11-12.) Lomakekysely on tyypillinen määrällinen menetelmä. Siinä kysytään isolta joukolta vastaajia samoja asioita samassa muodossa. Tämä vastaajien joukko on otos tietyistä kohteena olevasta perusjoukosta. Määrälliset menetelmät perustuvat usein teoriaan, josta tehdään väittämiä, joita kyselyllä testataan. Lomakkeen kysymyksiä ei siis keksitä omasta päästä, vaan lomakkeen kysymyksien avulla mitataan teorian paikkansapitävyyttä. (Ojasalo ym. 2014, 104.) Kyselyt tuottavat tyypillisesti numeroihin perustuvia tuloksia, jotka voidaan käsitellä tilastollisesti. Tilastolliseen tutkimukseen ja tiedon käsittelyyn on valmiita tilastollisia analyysitapoja, ohjelmistoja ja raportointitapoja. (Ojasalo ym. 2014, 104.) Kyselytutkimuksen laatiminen vaatii enemmän etukäteissuunnittelua, jotta kyselylomakkeen saisi tarpeita vastaavaksi. Heikkilä (2001) tuo esiin kyselylomakkeeseen liittyviä ominaisuuksia: ”Kyselylomakkeen suunnittelu edellyttää kirjallisuuteen tutustumista, tutkimusongelman pohtimista ja täsmentämistä, käsitteiden määrittelemistä ja tutkimusasetelman valintaa.” (Heikkilä 2001, 41.)

Kyselylomake on kokoelma mittareita ja yksittäisiä kysymyksiä. Kyselytutkimuksen kohteen mittaminen ei ole yksinkertaista, vaan mittausvaihe vaatii paljon etukäteistyötä ja pohdintaa, jotta virheiden mahdollisuus pieneneisi. Koska kyselytutkimuksen kohteet ovat yleensä moniulotteisia, niiden mittaus vaatii konkreettisia kysymyksiä tai väitteitä. Tämä merkitsee tutkittavan ilmiön käsitteiden työstämistä ymmärrettävään ja mitattavaan muotoon. Tämä käytännössä vaatii määrittämään mittarien sisällöt tutkijan asiantuntemuksen ja aiempien tutkimusten perusteella. (Vehkalahti 2008, 17-19.) Osiolla tarkoitetaan yksittäistä kysymystä tai väitettä, joka mittaa vain yhtä asiaa. Mittari koostuu osioista ja mittaa useita toisiinsa liittyviä asioita. Osioiden on vältettävä monimutkaisia sanamuotoja ja käsitteitä eli niiden on oltava selkeitä ja ymmärrettäviä. Osiot voivat olla joko avoimia tai suljettuja. Avoimeen osioon vastataan vapaamuotoisesti ja suljettuun osioon vastataan valmiiksi annettuja vastausvaihtoehtoja käyttäen. Vaikka sanalliset vastaukset ovat työteliäämpiä käsitellä, avoimien vastausten kautta voidaan saada tietoa, joka muuten voisi jäädä havaitsematta. (Vehkalahti 2008, 23-25.) Kyselylomakkeeseen voi siis sisällyttää myös avoimia kysymyksiä, jotka voidaan käsitellä laadullisesti tai määrällisesti luokittelemalla vastaukset jälkikäteen. Avoimien kysymysten määrä ja vastausten laajuus määrittävät sen, voiko strukturoidun aineiston avoimia vastauksia soveltaa laadullisen analyysin tarpeisiin. (Saaranen-Kauppinen ja Puusniekka 2006.)

Kyselylomakkeeseen tulee merkitä yksityiskohtaisia ohjeita alkuselitteeksi, jotta vastaajilla olisi helppo vastata. Asenteita yleensä mitataan Likert-asteikolla, jossa vastaajat järjestetään ”samanmielisyyden” mukaan. Vastausvaihtoehdot Likert-asteikolla ovat 'täysin samaa mieltä', 'jokseenkin samaa mieltä', 'jokseenkin eri mieltä', 'täysin eri mieltä'. (KvantiMOTV 2010.) Tässä tutkimuksessa

määrällisten kysymysten vastausvaihtoehtoina käytettiin 'täysin samaa mieltä', 'jokseenkin samaa mieltä', 'en eri mieltä enkä samaa mieltä', 'jokseenkin eri mieltä', 'täysin eri mieltä' ja 'en osaa sanoa' (=ei kokemusta tai mielipidettä asiasta), jotta vastaajat voivat ilmaista myös neutraalit mielipiteensä aiheesta.

Webropol on kyselytutkimustyökalu, jota kehitetään jatkuvasti ja joka muuntautuu käyttötarkoituksen mukaan. Webropol-kyselytutkimustyökalulla voi tehdä muun muassa asiakas-, henkilöstö-, markkina- sekä oppilaitosten ja julkisen sektorin tutkimuksia. Lisäksi Webropol-työkalulla voi hoitaa kutsut ja ilmoittautumiset, uutiskirjeet tai palautelaatikat kehittämisehdotuksia varten. Webropol-työkalu auttaa myös tutkimustulosten analysoinnissa. Työkalu laskee strukturoidun aineiston keskiarvot huolehtien olennaisimpien kysymysten painotuksista. Työkalulla pystyy myös analysoimaan tekstiä tuottaen erilaisia kuvaajia sekä sanakarttoja. (Webropol Oy, 2016,3-6.) Saatekirje ja otsikko vaikuttavat suuresti vastaajien mielenkiintoon vastata kyselyyn. Kyselyn testaaminen on myös merkittävä vaihe tutkimusta tehtäessä. Se tuo arvokasta tietoa kysymysten muotoiluun. (Webropol Oy 2016, 3-4.)

Tutkimustavaksi valikoitui kyselytutkimus, jotta voisi tavoittaa mahdollisimman suuri määrä Oululaisia varhaiskasvattajia tai saada tarpeeksi aineistoa. Oululaisissa päiväkodeissa työskentelee tällä hetkellä noin 2600 työntekijää. Lisäksi Oulussa on noin 180 perhepäivähoitajaa. Tutkimukseen osallistui 32 varhaiskasvattajaa niin yksityiseltä kuin kunnalliselta puolelta. Kyselytutkimus on menetelmänä anonyymi. Kyselylomakkeella tavoiteltiin enemmän avointa ja laadullista kuvailevaa tietoa. Kyselyn työstäminen aloitettiin ennaltaehkäisevään perhetyöhön liittyvien käsitteiden terävöinnin kautta. Käsitteiden työstämisen kautta hahmottui niistä esiin nousevia osioita. Osioista muodostui harkinnan jälkeen väitteitä. Aineisto kerättiin kyselylomakkeella, jossa oli määrää mittaavia kysymyksiä ja avoimia kysymyksiä. (Ks. Liite 1.)

Mittarin ensimmäisessä pääosiossa kysytään vastaajien perustietoja. Toinen pääosio rakentuu perheiden kanssa työskentelyn nykytilasta varhaiskasvatuksessa ja kolmas pääosio vanhempien kanssa työskentelystä. Neljäs osio koostuu työyhteisön ja esimiehen vaikutuksista perhetyön tekemiseen sekä perhetyöhön liittyvän koulutuksen saamiseen. Viimeinen osio koostuu perhetyön mahdollisuuksista varhaiskasvatuksessa sekä tutkimuksen hyödyllisyydestä vastaajalle.

Oululaisissa päiväkodeissa työskentelee tällä hetkellä noin 2600 työntekijää. Lisäksi Oulussa on noin 180 perhepäivähoitajaa. Henkilöstön lukumäärä on suuntaa antava ja vaihtelee kuukausittain

niin yksityisellä kuin kunnallisella puolella. Tutkimukseen osallistui 32 varhaiskasvattajaa niin yksityiseltä kuin kunnalliselta puolelta. Osallistujien määrä on tietysti vähäinen varhaiskasvattajiin nähden. Kyselylinkkiä ei ollut mahdollista lähettää kaikille varhaiskasvattajille henkilökohtaisesti ilmeisesti tietotuoja vuoksi tai sitten kaikkien varhaiskasvattajien sähköpostiosoitteita ei vain ole. Linkki saatekirjeineen lähetettiin varhaiskasvatusjohtaja Ulla Rissaselle ja hän lähetti ne päiväkotien esimiehille. Yksityisten päiväkotien esimiehille lähetettiin sähköposti, joka sisälsi saatekirjeen, linkin ja tutkimussuunnitelman sekä pyynnön, että mahdollisimman moni työntekijä vastaisi kyselyyn. Lisäksi linkki saateineen laitettiin Oulun kaupungin varhaiskasvatuksen Facebook -sivuille. Tämä kuitenkin osoittautui melko ennustamattomaksi keinoksi lähestyä vastaajia, sillä se sisälsi monenlaisia mahdollisuuksia siihen, ettei linkki koskaan päädy vastaajille. Kyselyyn ei esimerkiksi vastannut yksikään perhepäivähoitaja. Ehkä he eivät saaneet kyselyyn linkkiä tai eivät kokeneet tärkeäksi vastata kyselyyn.

3.1.2 Aineiston analysointi

Määrällisellä analyysillä pyritään selvittämään ilmiöiden yleisyyttä ja esiintymistä numeroiden ja tilastojen avulla. Määrällinen analyysi aloitetaan yleensä tilastollisella kuvaavalla analyysillä, jonka jälkeen analyysia voi jatkaa muun muassa tekemällä erilaisia luokitteluja. Vaikkakin määrällisen eli kvantitatiivisen analyysin ja laadullisen eli kvalitatiivisen analyysin eroavaisuuksia yleensä korostetaan, niitä voi käyttää samassa tutkimuksessa ja samoja tutkimuskohteita voidaan selittää tosin eri tavoin. Laajastakin aineistosta voidaan muodostaa erilaisia jäsennyksiä, jotka kuvaavat kohdejoukon ominaisuuksia. Kohdejoukko jaotellaan erilaisiin luokkiin, joiden ominaisuudet muistuttavat toisiaan. (Lähdesmäki ym. 2015.) Avoimet vastaukset voidaan analysoida sisällönanalyysillä, jolloin aineistoa kuvataan sanallisesti ja tavoitteena on etsiä ja tunnistaa tekstin merkityksiä. Sisällön analyysissä aineiston käsittely on loogista päättelyä ja tulkintaa. Aineisto aluksi hajotetaan osiin, käsitteellistetään ja kootaan uudestaan toisella tavalla loogiseksi kokonaisuudeksi. On myös päätettävä, analysoidaanko ilmisäältä vai myös piilossa olevat viestit. Analyysiyksikkönä voi käyttää tutkimustehtävän mukaan sanaa, lausetta, lausumaa tai ajatuskokonaisuutta. (Ojasalo ym. 2014, 137.)

Vastaukset analysoitiin määrällisillä indikaattoreilla ja sisällön analyysillä analysoiden vastausten ilmisäältä. Analyysin perusteella muodostettiin tulokset. Kysely suoritettiin käyttäen työvälineenä

Webropol-työkalua, jotta saataisiin mahdollisimman vaivatta kattava osallistujamäärä tutkimukseen ja tutkimustulosten analysointi helpottuisi. Webropol-työkalu keräsi valmiiksi vastausprosentit määrällisiin kysymyksiin, jotka koottiin piirakkakuvioiksi ja taulukoiksi sekä ilmaistiin vielä kirjallisesti.

Kyselylomakkeella tavoiteltiin enemmän avointa ja laadullista kuvailevaa tietoa. Avoimet vastaukset analysoitiin sisällön analyysillä, joka lähti liikkeelle aineiston sisäistämällä. Sen jälkeen aineisto luokiteltiin karkeasti oululaisten varhaiskasvattajien kuvaamiin ennaltaehkäisevän perhetyön nykytilaan, haasteisiin ja mahdollisuuksiin. Kun karkea luokittelu oli tehty, todettiin kuinka usein ilmiöt esiintyvät ja pohdittiin poikkeuksien merkittävyyttä. Poikkeuksia olivat esimerkiksi jotkut päiväkotikohtaisten toimintojen kerääminen, jotta tutkimustulokset toisivat varhaiskasvattajille tietoa, millaisia ovat toisten päiväkotien ja varhaiskasvattajien menetelmiä työssä. Tämän jälkeen tehtiin uusi luokittelu ja korostettiin tuloksia kuvin. Tulosten analysoinnin jälkeen verrattiin tuloksia teoriaan sekä tehtiin johtopäätökset tuloksista.

3.2 Määrällisen tutkimuksen luotettavuus

Kun tehdään määrällistä tutkimusta kyselylomakkeella, tutkimuksen luotettavuutta arvioidaan reliabiliteetin ja validiteetin avulla. Reliabiliteetti tarkoittaa tutkimuksen luotettavuutta. Mitä todennäköisemmin samalla tavalla kerätty ja analysoitu data antaa samat tulokset, sitä parempi on tutkimuksen reliabiliteetti. Reliabiliteettia voidaan mitata muun muassa rinnakkais- ja uusintamittauksilla tai puolitusmenetelmällä. (Alastalo 2005, 179-181.) Lisäksi reliabiliteetin tarkistamiseksi voidaan käyttää indikaattorien vaihtoa, useampaa havainnointikertaa ja useamman havainnoijan käyttöä (Eskola ja Suoranta 2014, 214). Myös mittarin laajempi skaala heijastuu reliabiliteetin teknillisenä kasvamisena, koska pitkä mittari aiheuttaa suurempaa vaihtelua kokonaismittariin (Metsämuuronen 2006, 59).

Validiteetilla tarkoitetaan tutkimuksen pätevyyttä. Määrällisessä tutkimuksessa se tarkoittaa mittarin tarkkuutta. (Ojasalo ym. 2014, 105.) Validiteetilla tarkoitetaan luotettavuutta siten, että pohditaan, ollaanko tutkimassa sitä, mitä on tarkoitus tutkia. Validiteetti voidaan jakaa ulkoiseen ja sisäiseen validiteettiin. Ulkoinen validiteetti tarkoittaa, onko tutkimus yleistettävissä. Ja jos tutkimus on yleistettävissä, on olennaista miettiä, millaisiin ryhmiin. Tällöin pohditaan tutkimusasetelmaa, jossa

on pyritty rajaamaan pois mahdollisimman paljon luotettavuuden uhkia. Myös otannalla pyritään karsimaan validiteetin uhkia pois. Sisäisellä validiteetilla tarkoitetaan taas tutkimuksen omaa luotettavuutta, jolloin pohditaan muun muassa käsitteiden oikeellisuutta, teorian valintaa, mittarin muodostamista ja mitattavuutta. Tällöin hyvällä tutkimusasetelmalla, oikealla käsitteen muodostamisella ja teorian johtamisella sekä otannalla voidaan parantaa tutkimuksen validiteettia. (Metsämuuronen 2006, 48.)

Tutkimuksessa on pyritty rajaamaan luotettavuuden uhkia muun muassa kattavalla, ajankohtaisella ja aiheeseen liittyvällä teorialla. Myös käsitteitä on pyritty terävöittämään. Mittari muodostettiin 6-portaiseksi Likert-asteikoksi, jotta arvoihin tulee vaihtelua ja vastaajilla on mahdollisuus myös neutraaleihin mielipiteisiin. Kysely testattiin aikaisemmin, jotta tuloksia pystyi vertaamaan ja kysymysten ymmärrettävyyttä pystyi parantamaan. Kysely osoitettiin varhaiskasvatusalan ammattilaisille, jotta kaikilla on yhtäläinen tieto varhaiskasvatukseen liittyvistä käsitteistä ja työstä. Kyselyyn osallistujia ei muutoin valikoitu. Osallistujille selvitettiin alkusaatteessa mahdollisuus osallistua tai jättää osallistumatta.

3.3 Määrällisen tutkimuksen eettisyys

Tutkimuksen eettisistä kysymyksistä puhuttaessa on huomioitava, että oikeudelliset kysymykset ja tarvittavien sopimusten luonne, kuten vastuu ja velvollisuudet, on selvitettävä. Myös kohdeorganisaation mahdolliset eettiset säännöt ja käytännöt on huomioitava. Työskentelyn on oltava kaikissa tutkimuksen vaiheissa rehellistä, tarkkaa ja huolellista. Tutkimustuloksia ei myöskään tule vääristellä ja kerätyn tiedon tulee pysyä luottamuksellisena sekä tutkittaville on kerrottava, mihin tarkoitukseen tietoa kerätään ja miten sitä käytetään. (Ojasalo ym. 2014, 49.) Luottamuksellisuus ja anonymiteetti ovat peruskäsitteitä tietojen käsittelyssä. Tietoja käsitellessä täysi nimettömyys ei ole aina mahdollista, mutta luottamuksellisuus syntyy siitä, ettei tuloksia julkistettaessa haastateltavien henkilöllisyys paljastu. Mitä arkaluontoisemmasta ja sensitiivisemmästä asiasta on kyse, sitä tiukemmin on anonymiteettia suojattava. Tutkija ei voi luvata enempää luottamusta kuin siihen on mahdollisuus tutkimuksen kannalta. (Eskola ja Suoranta 2014, 57.)

Oulun kaupungin varhaiskasvatusjohtaja Ulla Rissanen antoi tutkimusluvan kaupungin päiväkotien puolesta. (Ks. Liite 3.) Lisäksi tutkimussuunnitelma saatteineen lähetettiin yksityisten päiväkotien esimiehille, jotta he saivat itse päättää, lähettävätkö he linkin työntekijöille. Myös kyselylomakkeessa oli alkuselite, jossa kerrottiin kyselyyn osallistumisen vapaaehtoisuudesta ja ehdottomasta luottamuksellisuudesta. Haastateltavalle on annettava totuudenmukainen tieto, jotta hän itse voi antaa suostumuksensa tutkimukseen. Osallistuja voi näin parhaiten myös itse tulkita, onko tutkimukseen osallistumisesta hänelle mahdollisesti haittaa. Tutkimuksen luotettavuutta lisätäkseen kyselylomaketta testattiin muutamalla varhaiskasvatuksen ammattilaisella, jotta sanamuotoja pystyttiin vielä hiomaan. Lisäksi kyselylomakkeessa oli tarkistuskysymyksiä, jolloin samaa asiaa kysyttiin eri lähestymisen kautta. Motivointi on tärkeää, jotta saataisiin mahdollisimman laaja tutkimusaineisto ja ihmiset vastaisivat mahdollisimman totuudenmukaisesti. Kyselylomakkeen alkusaatteessa kerrottiin lyhyesti tutkimuksen tarkoitus ja ehdoton luottamuksellisuus ja anonymiteetti sekä mahdollisuus jättää vastaamatta tai osallistua tutkimukseen. (Ks. Liite 2) Kysely suoritetaan käyttäen työvälineenä Webropol-työkalua, jotta saataisiin mahdollisimman kattava osallistujamäärä tutkimukseen, mutta myös tutkimukseen osallistuvat haastateltavat pysyvät nimettöminä. Myöskin haastateltavilla oli mahdollisuus syystä tai toisesta jättää vastaamatta. Lisäksi tutkimuksessa mahdollisesti esiin tulevia nimiä tai henkilökohtaisuuksia ei raportoinnissa tuotu esille.

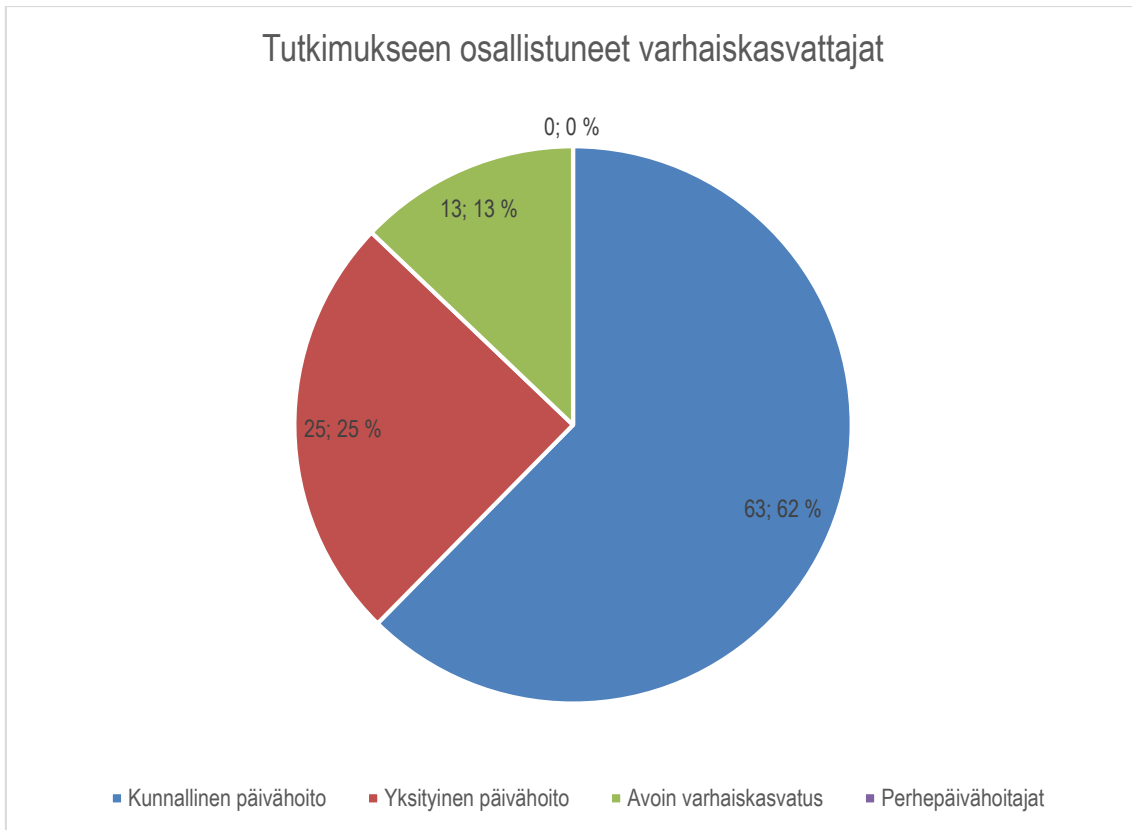
4 TULOKSET

Tutkimusaineisto kerättiin kyselylomakkeella. (Ks. Liite1) Tutkimustulokset on kuvatessa teemoitettu tutkimusongelmittain. Ensimmäisenä on kuvattu päätutkimustulokset sekä kyselyyn osallistuneiden perustiedot. Seuraavaksi on esitelty ennaltaehkäisevän perhetyön nykytila Oululaisissa päiväkodeissa, jonka jälkeen on kuvattu, millaisia haasteita varhaiskasvattajat perheiden kanssa työskentelyssä ovat kokeneet. Lopuksi kuvataan ennaltaehkäisevän perhetyön mahdollisuuksia ja mahdollisia haasteita oululaisessa varhaiskasvatuksessa. Tutkimustuloksissa määrällisten kysymysten vastaukset tuodaan esiin kuvina ja taulukoina. Avomien kysymysten vastaukset luokiteltiin ensin karkeasti. Kun luokittelu oli tehty, todettiin kuinka usein ilmiöt esiintyvät ja pohdittiin poikkeuksien merkittävyyttä. Poikkeuksia olivat esimerkiksi jotkut päiväkotikohtaisten toimintojen kerääminen, jotta tutkimustulokset toisivat varhaiskasvattajille tietoa, mitkä ovat toisten päiväkotien ja varhaiskasvattajien menetelmiä työssä. Tämän jälkeen tehtiin uusi luokittelu ja korostettiin tuloksia kuvin.

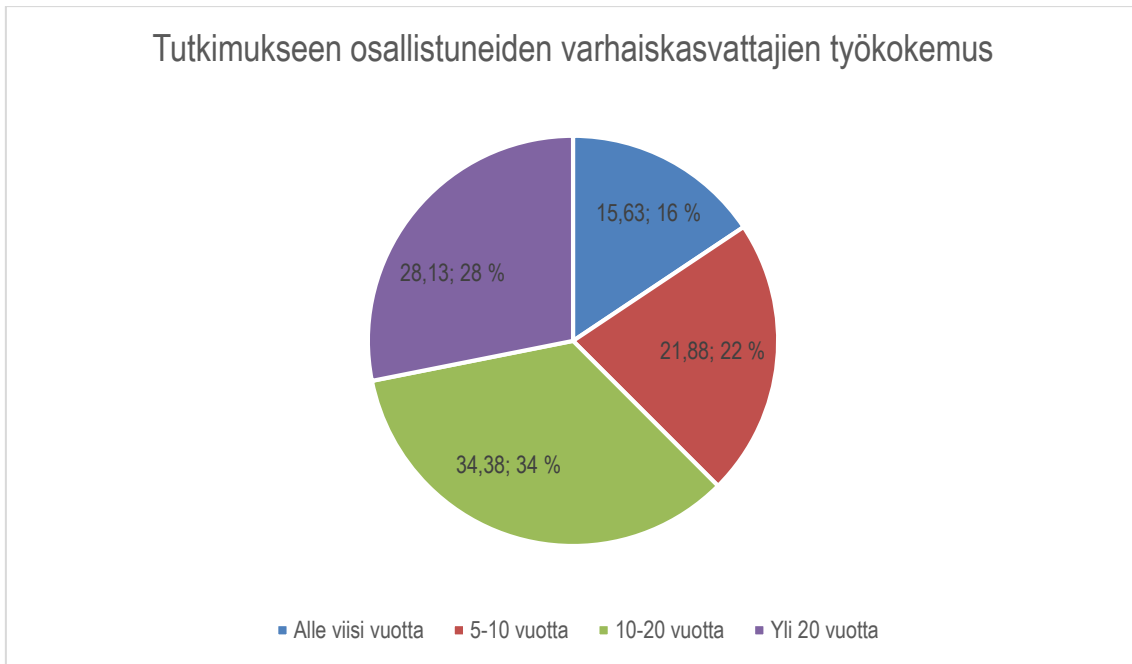
Kuva 1 Päättökimustulokset

Oululaisissa päiväkodeissa työskentelee tällä hetkellä noin 2600 työntekijää. Kyselyyn osallistui 32 Oulun kaupungin varhaiskasvattajaa määräaikaan mennessä. Kyselyyn osallistuneista varhaiskasvattajista 63% (n 20) työskenteli kunnallisessa päivähoidossa, 25% (n 8) yksityisessä päivähoidossa ja 13% (n 4) kaupungin järjestämässä avoimessa varhaiskasvatuksessa. Yksikään perhepäivähoitaja ei ollut osallistunut kyselyyn.

Kuva 2 Tutkimukseen osallistuneet varhaiskasvattajat työaloittain

Kyselyyn vastanneissa korostui kokeneisuus. Vastaajista eniten 34,38% (n 11) oli työskennellyt varhaiskasvatusalalla vähintään kymmenen, mutta enintään 20 vuotta ja yli 20 vuotta työskennelleitä vastaajia oli 28,13% (n 9). 5-10 vuotta alalla olleita vastaajia oli 21,88% (n 7) ja alle viisi vuotta työskennelleitä 15,63% (n 5) vastasi kyselyyn.

Kuva 3 Tutkimukseen osallistuneiden varhaiskasvattajien työkokemus

Kyselyyn vastanneiden koulutustausta oli moninainen: ammattikorkeakoulu 34,38% (n 11), ammatikoulu 28,13% (n 9), yliopisto 21,88% (n 7) sekä myös muita koulutuksia (n 5) kuten lastentarhaopettajaopiston tai sekä lähihoitajan että perhepäivähoitajan ammattitutkinto.

4.1 ”Perhe nähdään ja huomioidaan päivittäin”

Perhetyö oululaisessa varhaiskasvatuksessa on moninaista. Vastaajat kertoivat, että perheiden kanssa työskentelyyn on kehitetty monenlaisia keinoja, jotta työskentely olisi sujuvampaa. Perheiden kanssa työskentelyn koettiin alkavan ensimmäisestä puhelinoitosta ja yhteydenpidosta päiväkotiin. Perheisiin tutustuminen aloitetaan heti perheiden käydessä päiväkodissa. Silloin keskustellaan vanhempien toiveista ja hoidon tavoitteista. Koettiin, että alusta saakka luodut avoimet ja luottamukselliset välit antoivat hyvän pohjan mutkattomalle keskustelukulttuurille työntekijöiden ja perheiden välille.

Kuitenkin yhteistyön muotoutumisen kulmakiveksi koettiin ehdottomasti lapsen tuonti- ja hakutilanteet päiväkodissa. Perhe nähdään ja huomioidaan päivittäin. Rupatellen seurataan perheen vointia

sekä lapsen ja vanhemman välistä vuorovaikutusta. Päivittäisissä keskusteluissa tuodaan ilmi lapsen tunnetiloja, päivän touhuja, ilon hetkiä ja haasteita päiväkotipäivän aikana sekä vanhempien toiveita ja käytäntöjä liittyen lapsen arkeen päiväkodissa. Olennaisena koettiin antaa vertaista tukea vanhemmalle kasvatustyössä unohtamatta kuitenkaan ammatillisuutta. Lisäksi varhaiskasvatusalan ammattilaiset kuuntelevat herkällä korvalla, kun vanhemmat pohtivat kasvatukseen liittyviä kysymyksiä ja valintoja. Vanhempien halutessa annetaan näkökulmia ja apua kasvatusasioihin. Päivittäiset keskusteluhetket koettiin tärkeiksi myös sen vuoksi, että niissä luodaan perheiden kanssa luottamukselliset välit, jolloin vanhemmat uskaltavat helpommin ottaa puheeksi heitä mietityttävät asiat. Vastavuoroisesti varhaiskasvatuksen työntekijät toivovat vanhemmilta yhteistyötä esimerkiksi pohtimalla ja selvittämällä päiväkodissa sattuneita ristiriitatilanteita perheen kesken.

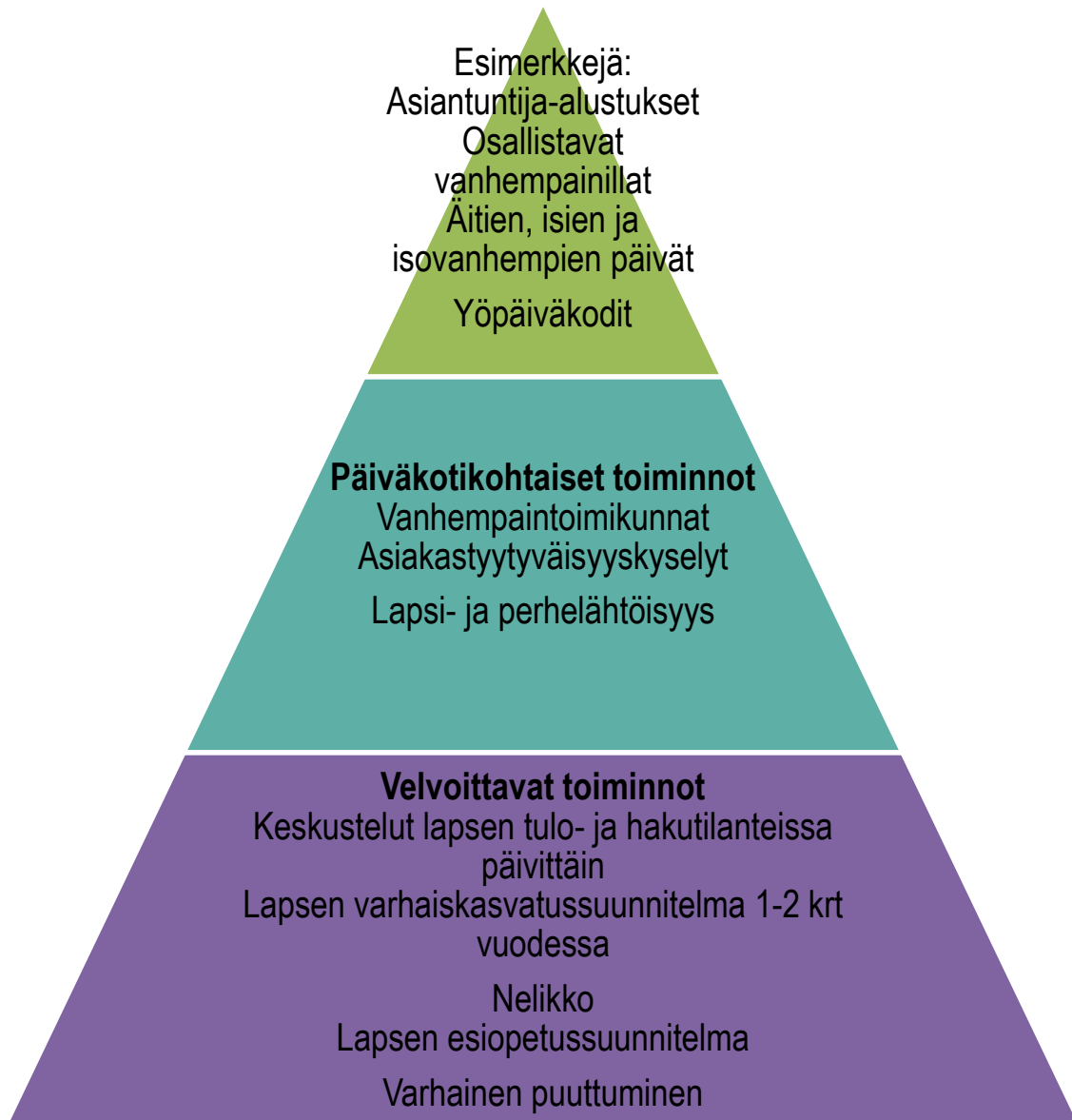
Taulukko 1. Tutkimustulokset: Perheiden kanssa tehtävä yhteistyö

	Täysin samaa mieltä	Jokseenkin samaa mieltä	En eri enkä samaa mieltä	Jokseenkin eri mieltä	Täysin eri mieltä	En osaa sanoa (=ei mielipidettä asiasta)
Ymmärrän mielestäni kasvatuskumppanuuden käsitteenä	87,5%	12,5%	0	0	0	0
Kasvatuskumppanuus toteutuu päiväkotimme käytännössä	34%	66%	0	0	0	0
Ymmärrän mielestäni varhaiskasvatussuunnitelman merkityksen päivähoitossa	87,5%	12,5%	0	0	0	0
Mielestäni vasu-keskustelu on osa perhetyötä	75%	15,63%	6,25%	3,13%	0	0
Mielestäni vanhempainillat ovat osa perhetyötä	53,13%	34,38%	9,38%	3,13%	0	

Lapselle tehtävä varhaiskasvatussuunnitelma ja esiopetussuunnitelma koettiin hyvänä ja tarpeellisenä osana perheiden kanssa tehtävässä työssä, sillä se sai vanhemmat ja päiväkodin varhaiskasvattajan istahtamaan alas 1-2 kertaa vuodessa ja pohtimaan yhdessä tavoitteita, miten voisivat auttaa lasta kasvuun ja kehitykseen liittyvissä asioissa. Kuitenkin pohdittiin sitä, voisiko vasu-keskustelu olla enemmän perhelähtöinenkin, jossa pohdittaisiin myös perheen voimavaroja ja voimavara-lähtöisyyttä kasvattaa lasta. Nelikko on osa neuvolan järjestämää laajaa terveystarkastusta, johon sisältyy myös varhaiskasvatuksen arvio lapsesta. Nelikot koettiin myös perheiden kanssa

tehtävänä yhteistyönä. Joissakin päiväkodeissa oli käytäntönä tehdä kotikäyntejä perheiden luona. Vanhempainillat ja äitien- ja isienpäiväjuhlat, joulun- ja kevätjuhlat sekä yhteiset pihatapahtumat koettiin yhteisöllisinä ja päiväkotia ja perheitä lähentävänä työskentelytapana. Äitien ja isien iltoja ja isovanhempien päiviä tai aamiaishetkiäkin järjestettiin joissakin päiväkodeissa. Joissakin päiväkodeissa järjestettiin yöpäiväkoteja, jolloin vanhemmat saivat mahdollisuuden vapaailtaan. Joskus päiväkodin lapset kävivät tutustumassa vanhempien työpaikkoihin. Vanhempien osallisuutta pyrittiin myös tuomaan esiin kirjaamalla ylös vanhempien osallisuusajatuksia sekä laittamalla erilaiset kerho- ja luento-esitykset näkyville seinälle.

Joissakin päiväkodeissa toimivat myös aktiiviset vanhempaintoimikunnat, jotka osallistavat perheitä varhaiskasvatukseen kehittämiseen sekä toimivat vertaistukena uusille asiakkaille ja monipuolistavat toimintaa erilaisin ideoin ja välinein kuten järjestämällä erilaisia tapahtumia: naamiaisia, kulttuurivierailuja, konsertteja. Myös vanhemmille suunnattuja asiakastyytyväisyyskyselyjä pidettiin osana perheiden kanssa tehtävää yhteistyötä. Niitä hyväksikäyttäen pystyttiin kehittämään varhaiskasvatusta ja tekemään sitä entistä läpinäkyvämmäksi. Vanhempien ja lasten osallisuus, lapsilähtöisyys ja pienryhmätoiminta koettiin olennaisena osana päiväkotien toiminnan suunnittelua. Samoin tuli esille pitkäaikaisen hoitosuhteen luominen, jolla pyrittiin myös sisarusten hoitopaikan saamiseen samasta päiväkodista. Yksityisellä puolella koettiin hyvänä asiakaspalveluna perheiden mahdollisuus palata samaan päiväkotiin esimerkiksi perhevapaiden jälkeen, vaikka yksityisellä puolella kunnan tapaista hoitotakuuta ei ole. 20 tuntinen hoitoaikamahdollisuus koettiin myös perhetyöksi.

Kuva 4 Perhelähtöiset toiminnot oululaisissa päiväkodeissa

Avoimessa varhaiskasvatuksessa perheiden tukeminen on avainsijalla. Avoimen varhaiskasvatuksen perheryhmissä työntekijät tekevät tiivistä yhteistyötä perheiden kanssa sekä tarjoavat puitteet ja mahdollisuudet vertaistukeen samassa elämäntilanteissa olevien perheiden kanssa. Äitien illoissa järjestettiin puitteet ja mahdollisuudet äitien vertaistukeen, vapaaseen seurusteluun ja rentoutumiseen arjen keskellä. Perheryhmissä järjestettiin myös erilaisia asiantuntija-alustuksia liittyen esimerkiksi vauvahierontaan, lapsen kiukuun, lapsen unen ohjaukseen ja vanhempien parisuheteeseen. Lisäksi avoimen varhaiskasvatuksen perheryhmissä esiteltiin erilaisia lapsiperheiden tukimuotoja kuten perheneuvonta.

Vastaajista 27 (87%) oli täysin sitä mieltä ja 4 (13%) jokseenkin sitä mieltä, että vastaajille oli luontevaa ja työhön kuuluvaa kertoa lasten päivästä vanhemmille. Kuitenkin 17 (57%) oli jokseenkin sitä mieltä ja 11 (37%) täysin sitä mieltä, että vanhemmat haluavat kuulla lasten päivästä päivittäin. Yksi vastaaja oli eri mieltä ja yhdellä ei ollut mielipidettä. Lisäksi vastaajat kokivat, että heillä on mahdollisuus keskustella vanhempien kanssa lapsen hoitoon ja kehitykseen liittyvissä asioissa kuten myös ottamaan puheeksi huolensa lapsesta. He myös pyrkivät ottamaan huomioon vanhempien mielipiteet lasten kasvatuksesta.

Tutkimuksessa tuli esille, miten olennaista perheiden kanssa tehtävässä työssä oli tuoda julki, että varhaiskasvatusalan työntekijät ilmaisevat valmiutensa keskusteluun milloin vain. Varhaiskasvatusalan työntekijät kokivat olennaisena osana perheiden kanssa työskentelyä puheeksi ottamisen huolutilanteissa, jossa keskustellaan joko vanhempien tai työntekijöiden havaitsemasta huolesta lasta, lapsen kasvua ja kehitystä kohtaan. Olennaisena koettiin varhainen puuttuminen lapsen kehityksen tai oppimisen viivästymiin. Tarvittaviin keskusteluihin pyrittiin varaamaan yhteinen, rauhallinen aika vanhempien kanssa. Tällaisiin keskusteluihin varhaiskasvatusalan ammattilaiset käyttivät jotain erikseen opiskeltua työmenetelmää, kuten Lapset puheeksi tai Huoli puheeksi -menetelmiä. Tutkimuksessa kävi myös ilmi, että tällaisiin tilanteisiin varhaiskasvatusalan ammattilaiset juuri toivoivat enemmän tietoa ja koulutusta sekä konkreettisia neuvoja, työmuotoja ja -menetelmiä. Tilanteet koettiin herkiksi, joissa oli niin mahdollisuus onnistua kuin epäonnistua. Näissä keskusteluissa saatettiin puhua myös vanhempien jaksamisesta ja neuvottomuudesta kasvatustilanteissa.

Lapset puheeksi -keskustelu koettiin hyväksi työkaluksi lapsen ja perheen tilanteissa. Sen avulla vanhemmat ovat uskaltaneet kertoa kotitilanteestaan ja se on mahdollistanut perheiden ohjauksen oikean tuen piiriin. Tutkimuksessa tuli myös ilmi, että haastavan tilanteen tullessa joku turvautui aiheeseen liittyvään kirjallisuuteen. Joku toinen sai tukea aikaisemmin saadusta koulutuksesta. Jotkut olivat opiskelleet perhetyön opintoja. Myös Vahvuutta vanhemmuuteen ja Vertaisryhmäohjaaja -koulutukset, VaVu eli Varhainen vuorovaikutus -menetelmä, Lapset puheeksi ja Huoli puheeksi -menetelmät sekä Ratkaisukeskeinen työskentely koettiin tärkeiksi työkaluiksi kohtaamaan perheitä.

Kuva 5 Työmuodot ja -menetelmät oululaisessa varhaiskasvatuksessa

Kuitenkin tutkimuksessa tuli ilmi se, että varhaiskasvattajat kokivat myös, että heidän roolinsa ei ylety kotiin saakka. Perhetyö koettiin kodissa tapahtuvaksi työksi. Vastaajat kokivat, että joidenkin perheiden kohdalla työskentely onnistui hyvin, joidenkin kohdalla taas huonosti. Joidenkin perheiden kanssa ei saada toivottua kontaktia, vaan työntekijät kokevat torjuntaa perheiltä.

Varhaiskasvatusalan työntekijät käyvät tarvittaessa keskustelua vanhempien kanssa useammin ja ovat mukana lapsen verkostoissa yhteistyötä tehden. Varhaiskasvatuksessa vanhemmat ovat avainasemassa tarpeen ja toiveiden määrittelyssä. Varhaiskasvattajat kokivat vanhempien olevan lastensa asiantuntijoita, joille työntekijät voivat antaa kasvatusalan ammattilaisen näkökulman. Työntekijät ovat vanhempien toiveiden mukaisesti mahdollisissa palavereissa sekä tuen tarpeen suunnittelussa. Työntekijät myös ohjaavat vanhempia oikeanlaisen avun piiriin esimerkiksi konsultoimalla kiertävää varhaiserityisopettajaa tai neuvolaa mahdollisista tukitoimista vanhempien niin toivoessa. Myös siirtymätilanteissa esimerkiksi kouluun työntekijät ovat yhteydessä tulevaan opettajaan. Varhaiskasvattajat tekevät yhteistyötä kunnan neuvolan, kiertävän varhaisesiopettajan,

perhetyöntekijöiden, puheterapeuttien, toimintaterapeuttien, koulujen, sosiaalityöntekijöiden, lähialueen kaikkien päiväkotien ja esiopetuksen kanssa. Päiväkodista ohjataan myös esimerkiksi Vanhempain akatemian ja Mannerheimin lastensuojeluliiton toimintaan. Myös perheiden luona käyvät perhetyöntekijät tai neuvolatyöntekijä tai sosiaalityöntekijä voi olla mukana lapsen varhaiskasvatussuunnitelman työstämisessä tai muutoin yhteydessä päivähoitoon vanhempien niin toivoessa. Kuitenkin tutkimuksessa tuli esille, että aina varhaiskasvattajat eivät olleet syystä tai toisesta saaneet konsultaatiotukea lapsesta tarvittaessa tai tienneet, mistä tukea voisi saada.

Kuva 6 Moniammatillinen yhteistyö varhaiskasvatuksessa

Vastaajat olivat tyytyväisiä esimiestyöskentelyyn. He kokivat, että heidän esimiehensä suhtautuu perhetyöhön avoimesti ja kannustavasti ja heillä on mahdollisuus puhua lapsen hoitoon ja kehityk-

seen liittyvistä asioista esimiehen kanssa. Lisäksi he kokivat saavansa tukea esimieheltään perheiden kanssa työskentelyyn. Vastaajista puolet olivat täysin samaa mieltä, että heidän päiväkodissa arvostetaan perhetyötä. Jokseenkin samaa mieltä oli 31 prosenttia. 12 prosenttia ei ollut samaa, eikä eri mieltä tai ei osannut sanoa. Loput olivat jokseenkin eri mieltä.

Varhaiskasvattajat kokivat esimiestyöskentelyn vaikuttavan suuresti perhetyön mahdollisuuksiin. Suurin osa vastaajista koki, että esimies kannusti ja loi luottamusta perheiden kanssa työskentelyyn. Lisäksi he kokivat saavansa apua ja tukea esimiestaholta tarvittaessa. Esimies koettiin suurimman osan vastaajien kesken positiiviseksi, empaattiseksi ja kannustavaksi voimavaraksi perhetyöskentelyssä. Osa vastaajista koki esimiehen ajattelevan, että perhetyö on sosiaalityötä, eikä siten kuulu varhaiskasvatukseen. Tutkimuksessa tuli esille myös pedagogisen johtajuuden mahdollisuudet perhetyön kehittämisessä. Kuitenkin odotettiin, että päivähoiton johtajuus kasvaa ja kehittyy myös ajan haasteiden mukaan.

Vastaajista 68 prosenttia oli jokseenkin samaa mieltä siitä, että heidän työyhteisössään on selkeä, yhteinen tapa työskennellä perheiden kanssa. 16 prosenttia oli täysin samaa mieltä ja 6 prosenttia oli jokseenkin eri mieltä. Kuitenkin lasten asioista puhuminen työkavereiden kesken oli luontevaa, sillä 78 prosenttia oli täysin sitä mieltä, että heillä on mahdollisuus keskustella lapsen hoitoon ja kehitykseen liittyvistä asioista työkavereiden kanssa. Loput 22 prosenttia oli jokseenkin samaa mieltä. Varhaiskasvattajat kokivat myös mahdollisena kehittää perheiden kanssa työskentelyä päiväkodissa. Työntekijöiden on oltava hyvin sensitiivisiä, suunnitelmallisia ja sinnikkäitä löytääkseen toimivan tavan olla yhteistyössä perheiden kanssa. Haasteelliseksi koettiin myös henkilökunnan erilaiset ammatilliset taidot puheeksi otossa sekä kommunikointivaikeudet niin työyhteisössä kuin vanhempiin. Haasteelliseksi koettiin myös henkilökunnan vähyys ja liian suuret lapsiryhmäkoot, joka aiheuttaa kiirettä ja haasteita henkilökunnan jaksamisessa. Olennaisena pidettiin sitä, että henkilökunta saisi ajankohtaista koulutusta tarpeeksi, jotta ammatillisuutta pystyisi kehittämään ja ylläpitämään. Lisäksi olisi tärkeää, että panostettaisiin henkilökunnan jaksamiseen ja sitä kautta työntekijöiden pieneen vaihtuvuuteen. Se auttaa niin lapsia kuin perheitäkin luottamaan tuttuihin aikuisiin.

4.2 ”Aina ei ole helppoa. Yleensä kaikki lopulta sujuu.”

Taulukko 2. Tutkimustulokset: Perhetyö päiväkodissa

	Täysin samaa mieltä	Jokseenkin samaa mieltä	En eri enkä samaa mieltä	Jokseenkin eri mieltä	Täysin eri mieltä	En osaa sanoa (=ei mielipidettä asiasta)
Ymmärrän mielestäni perhetyön käsitteenä	50%	43,75%		3,13%		3,13%
Perhetyötä toteutetaan päiväkodissamme	18,75%	56,25%	9,38%	9,38%	6,25%	
Perhetyö on mielestäni helppoa	9,38%	46,88%	18,75%	15,63%	3,13%	6,25%

Perheiden kanssa työskentely toi esiin myös erilaisia haasteita. Esimerkiksi lyhytaikaiset hoitosuhteet koettiin haasteellisiksi, sillä luottamuksellista suhdetta lasten hyväksi ei keritty muodostaa. Myös subjektiivisen päivähoito-oikeuden laajuuden äkilliset muutokset koettiin ongelmalliseksi. Haasteena yhteistyölle perheiden kanssa koettiin myös erilainen kielitausta tai se, ettei yhteistä kieltä ollut lainkaan. Haasteeksi koettiin, että kaikki perheet eivät ole halukkaita keskusteluihin. Vanhempien motivaation puute tai suoranaan välinpitämättömyys koettiin ongelmalliseksi. Myös vanhempien odotukset varhaiskasvatusta kohtaan koettiin kohtuuttomiksi. Kaikilla vanhemmilla ei ollut käsitystä siitä, mitä varhaiskasvatus on ja millaista toimintaa siihen sisältyy. Vanhemmat saattavat toivoa ”liiankin” yksilöllistä kohtaamista huomioimatta, että päivähoito on kuitenkin ryhmämuotoista ja ryhmässä toimimisen taidot ovat keskeinen oppimisalue. Joskus vanhempien koettiin olevan turhankin kärjekkäitä siinä, miten asiat tulisi päiväkodissa hoitaa. Kuitenkin päiväkodin yhteinen linja ja jäämäkkyys tukee ja rauhoittaa tilanteita vanhempien kanssa.

Usein myös kiire, niin varhaiskasvattajien kuin vanhempienkin, tuntui hankaloittavan vanhempien kanssa keskustelua ja tärkeät asiat jäivät joskus sanomatta. Yhteisten hetkien löytäminen on välillä vaivalloista varsinkin silloin kun puhutaan arkaluonteisista asioista, jotta lapsen ja perheen yksityisyys säilyy. Joskus haasteelliseksi osoittautui vanhempien ja varhaiskasvattajien eriävät mieliteet lapsen tuen tarpeesta tai huolesta lasta kohtaan. Toisaalta myös perheen sisäiset ristiriidat ja vanhempien vaikea ja pitkittynyt erotilanne koettiin vaikuttavan haasteellisesti perheen ja lapsen hyvinvointiin. Vanhempien ja päiväkodin kasvatukselliset tavoitteet eivät aina myöskään kohtaa: ”Vapaan kasvatuksen merkitys korostuu, lapselle ei sanana on vieras tai vanhemmat eivät sitä halua/ tai osaa käyttää kasvatuksessa. Lapsen ristiriitaiset tunteet korostuvat voimakkaasti kun esim. päiväkodissa joudutaan rajoja- ja sääntöjä asettamaan.” Vaikka tilanteet ovat joskus hankalia, koettiin tärkeimmäksi kuitenkin olla läsnä ja kuunnella vanhempia herkällä korvalla hektisissäkin tilanteissa muistaen ystävällisyyden, mutta antaen tarvittaessa asiantuntevaa palautetta sekä reagoimaan tarvittaessa. Kaikesta pystytään puhumaan, mutta miten puhutaan, on tärkein.

Ongelmalliseksi koettiin myös, ettei lastensuojelu ole yhteistyössä päiväkotien kanssa. Varhaiskasvatuksen alan työntekijä voi vain arvuutella, mitä lapselle on tapahtunut, jos lastensuojelu tai vanhemmat eivät ota yhteyttä päiväkotiin. Työntekijän huoli ja murhe lapsesta jatkuu pitkäänkin. Jo se tieto, että lapsi on turvassa ja kunnossa riittäisi.

Joka tapauksessa kommunikointi ja yhteistyöhakuisuus vanhempiin oli varhaiskasvattajien puolelta luontevaa. Keskustelutilanteisiin hakeuduttiin erilaisissa tilanteissa päivän mittaan kuitenkin riippuen asiiasällöstä mitä ja miten. Joskus tilanteet vaativat enemmän valmistelua ja pohdintaa, johon auttoi esimerkiksi asioiden kirjoittaminen ja konkretisointi. Ongelmatilanteissa koettiin, että pitää osata toimia ja ajatella rakentavasti ja esitellä asiat ratkaisukeskeisesti. Vanhempien kanssa työskentelyyn on pyritty kuitenkin löytämään erilaisia mahdollisuuksia, jotta se sujuisi. Hakutilanteissa sovittiin pitempiä keskusteluja kasvokkain tai järjestettiin mahdollisuudet keskusteluhetkiin niin että kollega ottaa sen lapsiryhmän toiminnassa huomioon, puhelin keskustelut ja sähköpostikeskustelut olivat osa varhaiskasvattajien työtä. Lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaa tehdessä koettiin saavan paljon yhteisiä kasvatustavoitteita. Vanhempainilloissa pystyttiin paremmin selvittämään päiväkodin käytäntöjä. Osa varhaiskasvattajista kuitenkin kokivat, että keskustelutilanteita toteutuu harvoin, sillä varhaiskasvattajien ensisijainen tehtävä on kuitenkin huolehtia lasten turvallisuudesta ja huomioida lasten tekemiset sekä lisäksi suojella perheiden ja lasten yksityisyyttä.

Kuitenkin lyhyilläkin keskusteluilla varhaiskasvattajat kerkesivät saamaan paljon tietoa perheestä ja perheen sen hetkisestä tilanteesta. Samalla varhaiskasvattaja antoi tietoa lapsen päiväkulusta ja samalla on mahdollisuus iloita yhdessä vanhemman kanssa lapsen hauskoista hetkistä tai jos lapsi on oppinut jotain uutta. Positiivisten ja kivojen hetkien korostaminen koettiin tärkeäksi. Varhaiskasvattajat saivat pienistäkin hetkistä paljon irti ja samalla jakoivat huomiota lapsen päivästä ja käytännön asioista kuten toiminnoista, unesta, leikistä ja leikkitovereista, WC-toiminnosta, syömisestä ja tunnetiloista vanhemmille. Joskus tietysti enemmän ja joskus vähemmän. Samalla tiedotetaan ja muistutellaan tulevista tapahtumista päiväkodilla. Kuunnellaan vanhempien surut ja murheetkin ja ollaan läsnä.

Koulutuksen saatavuus aiheutti mielipide-eroja. 34 prosenttia oli täysin samaa mieltä ja 22 prosenttia oli jokseenkin samaa mieltä, että ovat saaneet tarpeeksi koulutusta perhetyöhön. 22 prosenttia vastaajista vastasi olevansa jokseenkin eriä mieltä ja saman verran vastasi, ettei tiedä tai ei ole samaa, eikä eriä mieltä. 3 prosenttia oli täysin eri mieltä asiasta.

Työntekijät olivat saaneet vaihtelevasti koulutusta perheiden kohtaamiseen. Yleisesti kuitenkin ammatilliseen koulutukseen on jokaisella varhaiskasvattajalla sisältynyt perhetyön opintoja. Jotkut kokivat, että peruskoulutuksessaan, varsinkin jos siitä oli jo aikaa, perhetyön koulutus oli jäänyt pinta-puoliseksi. Osa varhaiskasvattajista oli saanut työnsä ohella opiskella paljonkin erilaisia lisäkoulutuksia liittyen perhetyöhön kuten Ratkaisukeskeinen menetelmäkoulutus, Vertaisperheryhmäohjaajakoulutus (MLL kouluttaja), Perhetyön koulutus (Lasten Kaste -hanke), Lapset puheeksi-menetelmäkoulutus, Varhaisen vuorovaikutuksen tukeminen eli VaVu-koulutus, Perhekouluohjaajakoulutus (MLL), Kasvatuskumppanuus eli KasKu-koulutus (Lasten Kaste -hanke), Toimiva Perhe-koulutus (Nuorten keskus). Lisäksi työntekijät olivat saaneet pieniä tietoiskumaisia koulutuksia silloin tällöin liittyen perhetyöhön ja kasvatuskumppanuuteen. Lisäksi jotkut varhaiskasvattajat olivat selkeästi hakeutuneet opiskelemaan aihetta lisää itsenäisesti opiskelemalla perhetyön ammattiopin-toja tai esimerkiksi erityispedagogiikan opintoja.

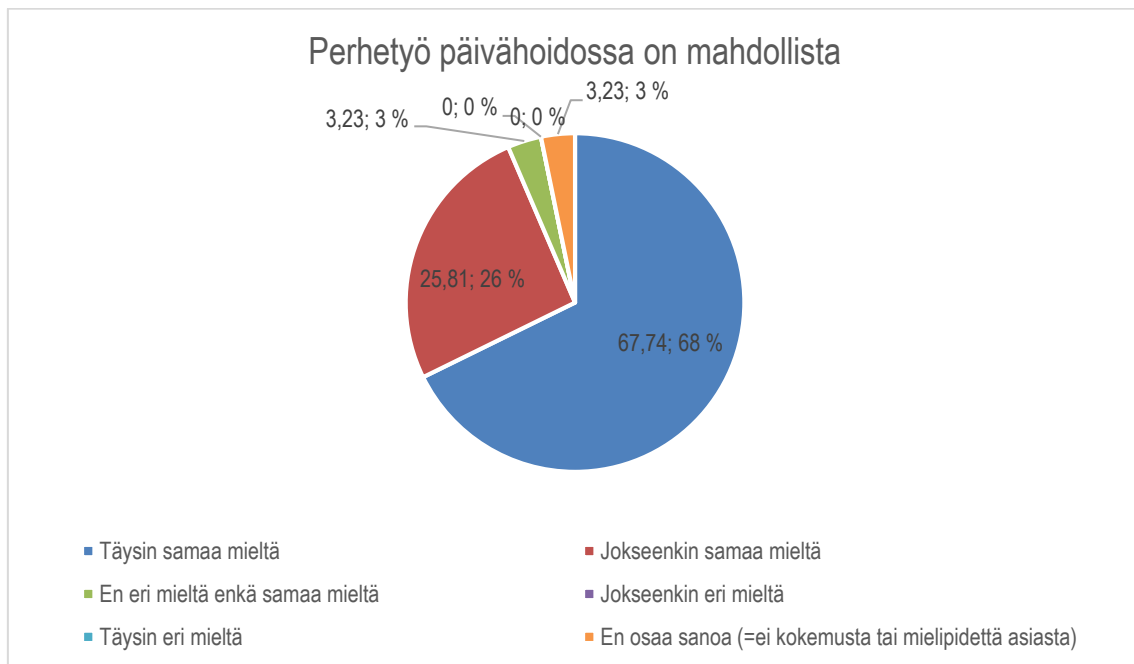

Kuva 7 Varhaiskasvattajien kouluttautuminen perhetyöhön

Osa työntekijöistä kuitenkin koki, ettei ollut saanut aiheesta juurikaan koulutusta, vaikka kokisi juuri sen aiheelliseksi. Varhaiskasvatusalan työntekijät toivoivat saavansa konkreettisempia ja käytännönläheisiä koulutuksia kuten erilaisista perheille tarjottavista tuista ja palveluista. Varhaiskasvattajat toivoivat myös enemmän menetelmällisiä perhetyön koulutuksia, jolloin pystyisi antamaan helppoja ja käytännönläheisiä ohjeita vanhemmalle haastaviin kasvatustilanteisiin ja vahvistamaan heidän vanhemmuutta. Ongelmatilanteiden ja lapsen haastavan käytöksen puheeksi ottamiseen kaipasi osa työntekijöistä myös koulutusta. Erilaisiin perheisiin liittyvää tietopohjaa kasvattavaa

koulutusta toivottiin liittyen esimerkiksi maahanmuuttaja-, sateenkaari- ja uusioperheisiin. Lisäksi toivottiin yhdenmukaisempaa koulutustarjontaa riippumatta siitä, työskenteleekö yksityisellä vai kunnallisella puolella. Kuitenkin työkokemuksen kautta saatiin paljon varmuutta työhön ja uskallusta kohdata perhe.

4.3 ”Uuden äärellä ja mielenkiinnolla”

Kuva 8 Perhetyön mahdollisuus päivähoitossa varhaiskasvattajien mielestä

Vastaajista 68 prosenttia olivat täysin samaa mieltä siitä, että perhetyö päivähoitossa on mahdollista. 26 prosenttia oli jokseenkin samaa mieltä ja loput eivät joko tiedäneet tai he eivät olleet samaa, eikä eriä mieltä asiasta.

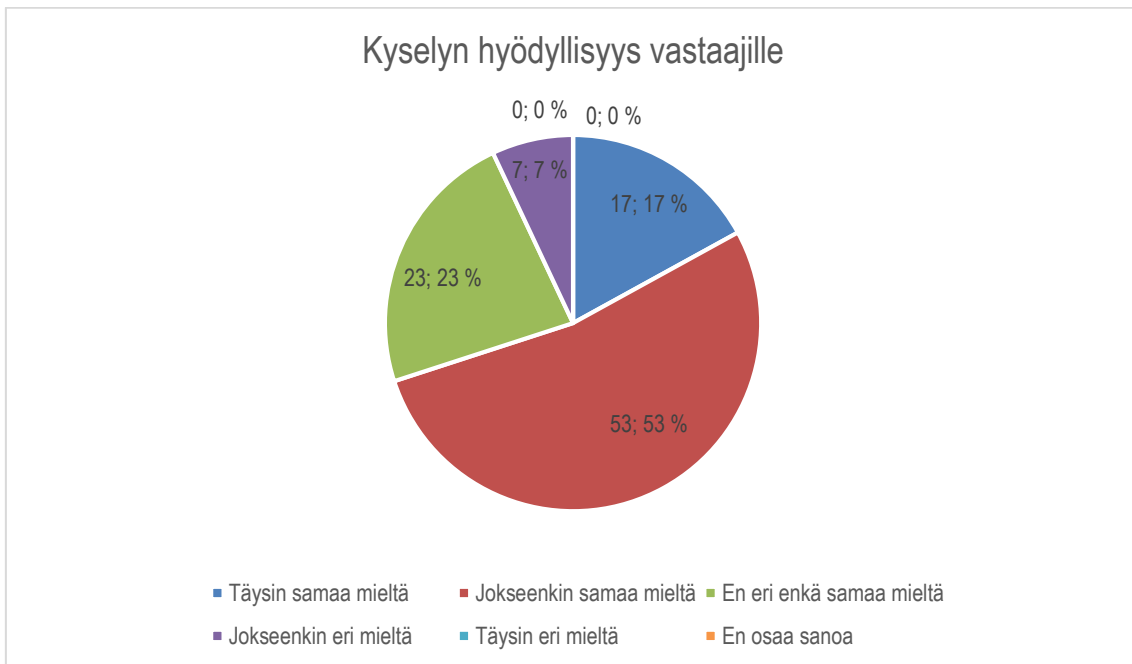
Suurin osa varhaiskasvatuksen työntekijöistä kokivat, että perhetyö varhaiskasvatuksessa on hyvin tärkeää, kiinnostavaa ja innostavaa ja haluaisivat perehtyä aiheeseen enemmänkin. Lapsesta koettiin saavan paljon enemmän tietoa ja ymmärtämystä tuntemalla perhettä ja perheen tilannetta. Perhetyö varhaiskasvatuksessa koettiin lapsen edun mukaiseksi. Perheiden koettiin tarvitsevan useasti tukea erilaisissa elämänvaiheissa ja lapsen päivähoitopaikka on monelle luontainen ka-

nava, jossa voi keskustella perheen asioista. Varhaiskasvattajat kokivat, että he olivat valmiita kohtaamaan erilaisia perheitä, kuuntelemaan ja neuvomaan, mutta tarpeen tullen he olivat valmiita ohjaamaan perheen myös asiantuntevamman tuen pariin, jotta perheet saisivat parhaan mahdollisen avun. Osa varhaiskasvattajista koki, että vanhemmat tarvitsevat nykyisin enemmän tukea lapsen kasvatukseen. Pääosin varhaiskasvattajat kokivat kasvatuskumppanuudenkin perhetyöksi. Osa koki kuitenkin, ettei varhaiskasvatuksessa tehdä perhetyötä, vaan perhetyö ajateltiin nimenomaan sosiaalityöksi.

Varhaiskasvattajat kokivat, että päiväkodissa korostuvat perheiden moninaiset tuentarpeet. Päiväkodissa voitaisiin antaa matalakynnyksistä tukea vanhemmuuteen, tietoa jaksamisesta sekä opastusta siitä, mitä lisätukea voisi saada. Usein jo pelkkä läsnäolo ja keskustelu tuntuivat auttavan vanhempaa. Tärkeää on välittää, että työntekijä on valmis kuulemaan ja osoittaa myötätuntoa ja huolenpitoa perhettä kohtaan. Tutkimuksessa tuli esille, että vanhempieniltojen sijasta voisi järjestää perheille suunnattuja iltoja, joissa perheet saisivat yhteisen mukavan tekemisen ohella käytännön tietoa. Kannustavaa, tukevaa ja avointa vuorovaikutusta korostettiin perheiden kesken. Varhaiskasvattajat kokivat, että juuri perheiden kanssa tulisi yhdessä kehittää niitä perhetyön muotoja, jotka sopisivat päiväkodin käytäntöön. Vanhempien läsnäolo päiväkodissa ei tuntunut vieraalta ajatukselta, sillä siten vanhemmat saisivat paremmin tiedon, miten päiväkotipäivä rakentuu ja voisivat paremmin antaa ehdotuksia lapsen hoitoon liittyen. Perheiden yhteisiä harraste- ja keskusteluiltojakin voisi järjestää päiväkodilla, jotta perheet pääsisivät paremmin tutustumaan toisiinsa. Kotikäynnejäkin perheisiin kaivattiin entisajoilta. Ehdotuksena tulikin, että joidenkin perheiden kohdalla olisi hyvä, jos kotiin saisi lähetettyä matalankynnyksen perhetyöntekijän, joka voisi neuvoa arjen asioiden pyörittämisessä. Varhaiskasvattajat kokivat myös, että ajantasainen tieto tulisi saada kaikkiin päivähoitoyksikköihin esimerkiksi yhteistiedoista, joihin voi olla yhteydessä konsultaatioapua tarvittaessa, ei vasta sitten kun tulee tarve. Kaivattiin vastuuhenkilöä perhetyössä tiedon jakamiseen ja päivittämiseen.

Haasteena perhetyöhön varhaiskasvatuksessa koettiin ennen kaikkea resurssien sekä ajan puute niin vanhemmilla kuin varhaiskasvatuksen työntekijöillä. Päiväkotien suuret lapsiryhmäkoot sekä suuri erityistä tukea tarvitsevien lasten määrä luo paljon haasteita perheiden kohtaamiseen. Varhaiskasvattajat kokivat, että varhaiskasvatuksen ensisijainen työ on kuitenkin lapsissa, heidän oppiminen, kasvu ja kehitys. Osa varhaiskasvattajia kuitenkin huolettaa varhaiskasvatuksen nykytilanne ja millä tavoin varhaiskasvatusta arvostetaan: ”Päivähoidon ensisijainen tarkoitus on kuitenkin hoitaa lapsia päivähoitopäivän ajan. Resurssien ja määrärahojen vähentyessä koko ajan on

päivähoidosta muodostumassa vain lapsiparkki, jonne lapset säilötään päivän ajaksi. Meidän työmme on muuttumassa laadukkaasta kasvatustyöstä lasten "vahtimiseksi" ja lasten hengissä pitämiseksi." Jotkut avoimen varhaiskasvatuksen työntekijät osoittivat harmistuksensa siitä, ettei heidän työtään tunnuta arvostavan tarpeeksi. Varhaiskasvattajia myös jännittää, miten vanhemmat kokevat perhetyön ja onko se heistä tarpeellista tai onko heillä siihen aikaa. Haasteena koettiin myös työntekijöiden kiinnostus ja vastustus perhetyötä kohtaan.

Kuva 9 Kyselyn hyödyllisyys vastaajille

Osa vastaajista koki, että kysely oli liian pitkä ja kyselyn olisi voinut hyvin tiivistää. Lisäksi joku vastaajista pohti, onko perhetyö oikea sana kuvaamaan varhaiskasvatuksessa tehtävää työtä perheiden kanssa ja toi esiin kasvatuskumppanuuden. Kysely kuitenkin sai kiitostakin. Jotkut vastaajista kertoivat tyytyväisyytensä siihen, että aiheesta tehdään tutkimusta ja siten korostetaan myös varhaiskasvatuksessa tehtävää työtä perheiden kanssa. Varhaiskasvattajat myös kertoivat, että tahtoa perhetyön tekemiseen löytyy henkilökunnalta, jos aikaa ja resursseja työhön löytyy.

5 JOHTOPÄÄTÖKSET

Varhaiskasvattajat kokivat, että päiväkodissa korostuvat perheiden moninaiset tuentarpeet. Päiväkodissa voitaisiin antaa matalakynnyksistä tukea vanhemmuuteen, tietoa jaksamisesta sekä opastusta siitä, mitä lisätukea voisi saada. Usein jo pelkkä läsnäolo ja keskustelu tuntuivat auttavan vanhempaa. Tärkeää on välittää, että työntekijä on valmis kuulemaan ja osoittaa myötätuntoa ja huolenpitoa perhettä kohtaan. Varhaiskasvattajat kokivat, että juuri perheiden kanssa tulisi yhdessä kehittää niitä perhetyön muotoja, jotka sopisivat päiväkodin käytäntöön. Tutkimuksessa tuli esille vanhempainoimikuntien mahdollisuudet rikastaa päiväkodin käytäntöjä, mutta myös vanhempien osallisuutta päiväkodin toiminnassa. Vanhempainoimikunnat ovat yksi mielenkiintoinen tapa saada aktiivisesti tietoa vanhempien toiveista varhaiskasvatusta kohtaan sekä vanhempien osallisuutta varhaiskasvatuksen suunnitteluun, toteutukseen ja arviointiin. Lisäksi vanhempainoimikunnat koettiin perheitä yhdistävänä toimintana ja vertaistuen mahdollistajana.

Tutkimuksessa nousi esille ajatus siitä, että lapsen varhaiskasvatussuunnitelman tekemisen yhteydessä olisi mielekästä pohtia myös perheen voimavaroja lapsen kehityksen ja kasvun tukemiseksi. Tällöin olisi hyvä kartoittaa myös perheen tukiverkostoja ja vanhempien jaksamista. Varhaiskasvattajat ajattelivat olevan lapsen edun mukaista se, että koko perhe otetaan huomioon. Lisäksi varhaiskasvattajat ovat ammattilaisia, jotka ovat arjessa läsnä vanhempien ja lasten kanssa. Tutkimuksessa tuli myös esille, että vanhempainillat voisivat olla asiantuntijaluentoja ja mahdollisuuksien järjestämistä perheiden keskinäisten kontaktien luomiselle sekä vertaistuelle. Tämä kaikki vaatii tietysti aikaa ja mahdollisuuksia, jotta vanhemmuuden tukeminen onnistuisi varhaiskasvatuksessa. Varhaiskasvatusalan työntekijät toivoivat saavansa koulutusta vanhempien kanssa tehtävään käytännön työhön. Ennaltaehkäisevän perhetyön menetelmällisyyteen varsinkin toivottiin koulutusta. Koulutus varhaiseen puuttumiseen sekä siihen liittyviin työmenetelmiin antaa jo itsessään rohkeutta neuvoa vanhempia ja huomata, miten ja millaisiin perheen sisäisiin asioihin varhaiskasvattaja voi puuttua ja antaa tukeaan. Kun varhaiskasvattajat kohtaavat vanhempia päivittäin lyhyen hetken, käytännön vinkit ja helpotukset ovat tarpeen.

Myös mahdollisuus saada tasapuolisesti konsultaatiotukea lapsen kehitykseen ja kasvuun liittyvissä haasteissa tuli esiin tutkimuksessa. Kun huoli herää, varhaiskasvattajat toivoivat saavansa

tukea esimerkiksi kiertävältä varhaiserityisopettajalta tai vaikka neuvolatyöntekijältä. Kuitenkin näihin tilanteisiin tulee olla vanhempien lupa ja huoli lapsesta tulee siten olla yhteinen. Oululaiset varhaiskasvattajat kokivat myös olennaisena sen, että tieto esimerkiksi varhaiskasvatukseen liittyvistä koulutuksista, opintomahdollisuuksista tai muutoksista olisi kerättyä yhteen ja tästä tiedottamisesta päiväkodeille huolehtisi yksi taho. Tämä koordinaattori voisi myös huolehtia siitä, että vanhemmuuden tukemiseen liittyvä koulutus sekä vanhemmille suunnattu koulutus Oulussa löytyisi helposti ja siitä tiedotettaisiin tasapuolisesti kaikille päiväkodeille.

Varhaiskasvatusalan työntekijöiltä nousi myös toive siitä, että heidän työtään arvostettaisiin. Varhaiskasvatuslaki korostaa pedagogiikan kehittämistä, kun taas lastensuojelulaki painottuu varhaiseen puuttumiseen ja lapsi- ja perhepalveluiden muutosohjelma tuo esiin vanhemmuuden tukemisen sekä ennaltaehkäisevän perhetyön merkityksen. Varhaiskasvatuksessa on tällä hetkellä monta osa-aluetta, joihin tulee paneutua ja samalla ryhmäkoot ja työmäärä päiväkodissa kasvavat. Se pistää varhaiskasvattajat ahtaalle ja työssä jaksamisen puutteelliseksi. Mediassa ollaan nostettu esille se, että varhaiskasvattajat ovat työmäärään ja koulutukseen nähden palkkakuopassa. Ollaan myös puhuttu siitä mahdollisuudesta, että kohta on vaikeaa löytää kouluttautuneita ja motivoituneita varhaiskasvattajia töihin, sillä työtaakka ajaa varhaiskasvattajat muille aloille. Lisäksi ollaan tietysti pohdittu lasten jaksamista isoissa lapsiryhmissä ja heidän kehitykseen liittyvien haasteiden havainnoimisen vaikeutta. Liian suuret lapsiryhmät lisäävät myös ääntä, jolloin esimerkiksi pienten lasten puhumaan oppiminen viivästyy sekä lapset uupuvat. Kuitenkin perheiden kanssa työskentely koettiin tutkimuksessa lapsen edun mukaiseksi sekä luontevaksi toiminnaksi varhaiskasvatuksessa. Sen korostaminen olisi olennaista, sillä varhaiskasvatusalan ammattilaiset kohtaavat vanhempia päivittäin ja monissa elämäntilanteissa. Avainasemassa on kuitenkin se, miten varhaiskasvatusalaan liittyvä lainsäädäntö kehittyy. Olisi kuitenkin olennaista, että lait ja käytännön muutokset korostaisivat samoja asioita ja selkiyttäisivät varhaiskasvatukseen liittyvä tietoa ja sitä kautta käytännön työskentelyä.

Taulukko 3 Johtopäätökset tutkimustuloksista

Johtopäätökset tutkimustuloksista
Perheiden voimavarojen ja tukiverkostojen kartoittaminen osana lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaan liittyvää keskustelua.
Ennaltaehkäisevään perhetyöhön liittyvien työmenetelmien kehittäminen ja niihin kouluttaminen tasapuolisesti työntekijöiden kesken.
Koordinaattori, joka kokoaisi yhteen varhaiskasvatukseen liittyviä koulutuksia varhaiskasvattajille ja vanhemmille.
Lapsen ja perheiden kanssa työskentelevien ammattilaisten (sosiaalityöntekijät, neuvolatyöntekijät, perhetyöntekijät jne.) yhteistyöverkostojen luominen.
Ennaltaehkäisevän perhetyön ja varhaisen puuttumisen korostaminen varhaiskasvatuksessa. Ajan, menetelmien ja mahdollisuuksien järjestäminen.
Varhaiskasvatusalan työntekijöiden ja työn arvostaminen.
Vanhemmuuden tukemisen helppo saavutettavuus varhaiskasvatuksessa.
Vanhempaintoimikuntien korostaminen sekä vanhempainiltojen asiantuntijaluennot.
Vertaistuen ja perheiden keskinäisten kontaktien luominen.
Varhaiskasvatukseen liittyvän lainsäädännön selkiyttäminen.

6 POHDINTA

Tutkimuksen tarkoituksena oli kuvailla, millaisia kokemuksia varhaiskasvattajilla on varhaiskasvatuksen perhetyöstä. Tavoitteena oli tuottaa kokemuksellista tietoa siitä, millaista perhetyö on varhaiskasvatuksessa varhaiskasvattajien kuvaamana ja millaista perhetyö varhaiskasvattajien kuvaamana voisi olla. Samalla tuotettaisiin tietoa siitä, millaisia haasteita ja mahdollisuuksia varhaiskasvatuksen perhetyössä on oululaisissa päiväkodeissa työntekijöiden kokemana. Tutkimuksessa saatua tietoa tullaan hyödyntämään varhaiskasvatuksen perhetyön kehittämisessä. Varhaiskasvatuksen työntekijät saavat ja päivittävät perhetyöhön liittyvää tietoaan.

Pohdinnassa tuodaan esiin tutkimustulosten heijastelua aikaisempiin tutkimuksiin ja pohditaan siten tulosten yleistettävyyttä.

6.1 ” Olemme vanhempien rinnalla lapsen kasvussa, iloitsemme lapsen arjesta ja tuemme toisiamme silloin, kun lapsi tarvitsee aikuista paljon”

Perheiden kanssa työskentely on oululaisissa päiväkodeissa moninaista. Kaiken päivittäisten hektisten tapahtumien aikana ja pedagogisen suunnittelun ja toteutuksen keskellä, varhaiskasvattajat keräävät tietoa lapsesta, lapsen hyvinvoinnista ja sosiaalisesta kanssakäymisestä. Sen lisäksi varhaiskasvattajat ovat yhteydessä esimieheen, toisiin varhaiskasvattajiin ja muihin yhteistyökumppaneihin lapsiin liittyvissä asioissa. Lyhyessä hetkessä tuotiin vanhemmalle esiin lapsen päivän ilon hetkiä ja haasteita ja päivän tapahtumia. Lisäksi sillä hetkellä kuunnellaan vanhempien näkökulmia ja vanhempien halutessa annetaan apua kasvatusasioissa kotiin sekä pyydetään keskustelemaan mahdollisista päiväkodissa sattuneista ristiriitatilanteista kotona. Varhaiskasvatussuunnitelmien tekeminen vuosittain koettiin tärkeäksi työmuodoksi vanhempien kesken. Varhaiskasvatussuunnitelman velvoittavuus tekee pakolliseksi varhaiskasvattajien ja huoltajien istahtaa vähintään kerran vuodessa yhdessä alas ja pohtimaan, miten voisivat auttaa lasta kehityksessään sekä yhteisiä tavoitteita. Lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaa tehdessä pystyttiin keskustelemaan vanhempien kasvatuskäytännöistä. Kyselyssä nousikin esille ajatus, jos lasten varhaiskasvatussuunnitelmassa otettaisiin myös perheiden voimavaroja huomioon. Siten voisi kartoittaa perheen vahvuuksia ja haasteita lapsen kehityksen tukemisessa. Varhaiskasvattajat kokivat lasten olevan osa perhettään.

Jos tahdotaan auttaa lasta, on huolehdittava myös perheestä ja otettava huomioon ja kartoitettava perheen jaksaminen ja voimavarat.

Vastauksista tuli esille, miten paljon erilaisia mahdollisuuksia varhaiskasvattajat ovat pyrkineet kehittämään vuosien varrella helpottaakseen huoltajien kanssa tehtävää yhteistyötä, vaikkakin päivittäiset kohtaamiset koettiin silti edelleen huoltajien kanssa tehtävän yhteistyön kulmakivinä. Nykyinen suuntaus varhaiskasvatuksessa korostaa jo varhaiskasvatustilain myötä vanhempien osallisuutta päiväkodin toiminnassa. Tämä näkyy muun muassa aktiivisina vanhempainoimikuntina joissakin päiväkodeissa. Vanhempainoimikuntien ahkeruus antaa toiveikkautta vanhempien tahtoon osallistua lapsen varhaiskasvatuksen suunnitteluun, toteutukseen sekä arviointiin. Vanhempainoimikunnat koettiin myös perheitä yhdistävänä toimintana. Lisäksi vanhempainoimikunnalta saatiin aktiivisesti tietoa siitä, mitkä ovat vanhempien toiveet varhaiskasvatusta kohtaan ja luultavasti vanhempainoimikunnat myös sopivalla tavalla rikkovat ajatusta siitä, mitä varhaiskasvatuksessa voi tehdä ja haastavat varhaiskasvattajakin erilaiseen ajatteluun. Vanhempainoimikuntien ideat päiväkodin kehittämisestä rikastuttavat lasten arkea. Vanhempien osallisuus päiväkodeissa näkyy myös kevät- ja joulujuhlina sekä pihatapahtumina, mutta myös osallistavina vanhempainiltoina, jolloin vanhempia pyritään houkuttelemaan eri tavoin vuorovaikutukselliseen keskusteluun yksisuuntaisen informaatiotulvan sijaan. Tietysti tällaisilla osallistavilla illoilla on kannattajansa, mutta myös niitä, jolle pakottaminen osallisuuteen tuntuu hankalalta. Osallistavien vanhempainiltojen lisäksi voisi pyrkiä järjestämään myös erilaisia asiantuntija-alustuksia, jolloin vanhemmat saisivat kasvatusta tietämystään ja hakea tukea sellaisiin tilanteisiin, joihin pienten lasten vanhemmat voivat vain joutua ja kokea haasteellisiksi. Asiakastytyväisyyskyselyllä pystytään saamaan myös monenlaista tietoa kehittääkseen varhaiskasvatusta. Erityisesti asiakastytyväisyyskyselyillä saadaan esille palautetta, jota ei välttämättä uskalleta tuoda julki muutoin. Siksikin anonyymit kyselyt ovat arvokasta palautetta päiväkodin toiminnan kehittämiseksi.

Avoimessa varhaiskasvatuksessa perheen tukeminen on etusijalla. Avoimen varhaiskasvatuksen perhekerhon toiminnassa asiantuntija-alustukset ovat arkipäivää. Näin vanhemmuuden tukeminen on luontevaa ja tapahtuu mahdollisimman lähellä vanhempien ja lasten arkipäivää. Avoimen varhaiskasvatuksen perheiden kanssa työskentelyn muodot ovat käytännönläheisiä ja ulottuu syvästi perheen arkeen. Perhekerhossa työntekijät tutustuvat luontevasti vanhempiin ja pystyvät kuulostelemaan heidän toiveitaan.

Kiire leimasi vanhempien ja varhaiskasvattajien välistä yhteistyötä. Varhaiskasvattajat kokivat aika ajoin hankalaksi löytää vanhempien kanssa yhteistä aikaa. Varsinkaan niin, ettei ylimääräisiä korvia ollut kuulolla. Lapsi- ja perhelähtöisessä muutosohjelmassa tuotiin myös esille erilaisten digitaalisten palvelukokonaisuuksien kehittäminen osana suunnitelmaa. Kyselyssä tuli myös esille erilaisia mahdollisuuksia, miten vanhempien kanssa kommunikoidaan esimerkiksi sähköpostitse tai vaikka tekstiviestitse. Monissa päiväkodeissa on jo jonkinlainen sähköinen reissuvihko, johon voi laittaa esimerkiksi kuvia lapsesta niin päiväkodissa kuin kotona sekä tiedottaa tulevista tapahtumista. Digitaalisissa palvelukokonaisuuksissa on kuitenkin kehitettävää päiväkodeissakin. Voisiko esimerkiksi lapsen varhaiskasvatussuunnitelmia tai muita keskusteluja käydä puhelimitse tai Skypen kautta niin että molemmat osapuolet näkevät täytettävän asiakirjan? Näin vanhemmat voisivat työpäivän lomassa osallistua keskusteluun varhaiskasvattajien kanssa. Jotkut älypuhelinsovelluksetkin voivat edesauttaa vuorovaikutusta vanhempien kanssa.

6.2 ”Kaikesta puhutaan, mutta miten se tehdään, on tärkeintä”

Perheet nykyään ovat haavoittuvaisia ja tarvitsevat erityistä tukea, koska ympärillä ei ole enää samanlaista sosiaalista turvaverkkoa kuten aikaisemmin perheillä on ehkä ollut. Nykyajan vanhemmat ovat pääosin sitä sukupolvea, joka elää jo toisen laman seurauksia, kuten 1990-luvun säästötoimet koulutuksen ja tukien lakkauttamisissa ja nyt kun heidän lapsensa ovat pieniä, vanhemmuuden ja lapsien tuet ovat jälleen lakkautusuhan alla. Varhaiskasvattajat kokivat haasteelliseksi juuri huolen ilmaisemisen vanhemmille, vaikkakin veloitteena olisikin varhainen puuttuminen. Tähän juuri varhaiskasvattajat toivoivat saavansa lisää menetelmiä ja koulutusta, jotta pystyisivät oikealla tavalla ohjaten auttaa vanhempia löytämään uusia ratkaisuja vanhemmuuteen, jaksamiseen tai lapsen kehitykseen liittyen. Puheeksi ottamiseen liittyvät koulutukset tuntuivat kasvattaneen työntekijöiden varmuutta ja rohkeutta ottaa vanhempien kanssa puheeksi huolensa lasta kohtaan. Ongelmalliseksi koettiin kuitenkin kiire ja vaikeus löytää yhteistä hetkeä istahtaa alas. Myös kyselyyn osallistuneet varhaiskasvattajat pohtivat juuri perhetyöhön liittyvän koulutuksen vähyyttä. He kaipasivat juuri käytännön menetelmiä työskennellä vanhempia tukeakseen. Lisäksi kyselyssä tuli esille se, että varhaiskasvattajat saivat koulutusta epäsuhtaisesti. Toiset olivat käyneet erilaisia koulutuksia, mutta toiset eivät olleet päässeet koulutuksiin, vaikka kokivat sen tarpeelliseksi. Koulutuksen lisäksi haasteeksi nousi vaikeus järjestää yhteistä aikaa istahtaa yhdessä alas vanhem-

pien kanssa keskustelemaan. Tämä johtui vanhempien kiireellisyydestä tai siitä, että oli yksinkertaisesti vaikea löytää yhteistä aikaa päivisin vanhempien ollessa töissä ja varhaiskasvattajien työn tullen entistä tiiviimmäksi. Varhaiskasvattajat kokivat, ettei vanhemmilla välttämättä ollut aikaa keskustella lapsen päivästä, saati silloin, kun huoli lapsesta herää.

Varhaiskasvattajat kokivat, että konsultaatiotukea oli vaikea saada tarvittaessa tai he eivät tienneet, mihin ottaa yhteyttä haasteellisissa tilanteissa. Esimerkiksi varhaiserityisopettajan kanssa tehtävä yhteistyö koettiin haastavaksi, sillä kaikki päiväkodit eivät tällaista tukea saaneet, vaikkakin siihen periaatteessa tulisi olla mahdollisuus. Varhaiskasvattajat pohtivat, mistä he tukea hankalissa tilanteissa voisivat saada ja kenen puoleen kääntyä, jos he kokevat varhaisen tuen tarpeen syntyvän. Ennaltaehkäisevän perhetyön haasteena koettiin myös se, etteivät lastensuojelun työntekijät ota yhteyttä päiväkotiin, jos lapsi otetaan esimerkiksi huostaan. Oletuksena on, että esimerkiksi lastensuojelun työntekijät tekevät yhteistyötä muiden viranomaisten kanssa lapsen etujen mukaisesti. Onko lapselle eduksi se, että hänet otetaan huostaan ja samalla irti kaikesta tutusta ja turvallisesta kuten päivähoiton henkilökunnasta? Tutkimuksessa kävi ilmi, että varhaiskasvattajat kokivat kuitenkin käytännön yhteistyön päiväkodin ja lastensuojelun välillä olevan vähäistä, mikä voi esimerkiksi johtua siitä, ettei varhaiskasvatus saa ottaa yhteyttä muihin viranomaisiin ilman vanhempien suostumusta.

Varhaiskasvatukseen liittyvä tieto on lisääntynyt kovasti. Kuitenkin tieto siitä, mitä varhaiskasvatus oikeasti on ja mitä se sisältää, on monesti jäsentymätöntä. Tämä näkyy esimerkiksi siinä, että päiväkodissa useasti pedagoginen vastuu onkin kaikilla työntekijöillä riippumatta heidän osaamisalueestaan, ammattinimikkeestä tai koulutustaustasta. Työntekijöitä tasapäistetään, eikä heidän osaamista tai halukkuutta kehittyä tietyissä osa-alueissa hyödynnetä tarpeeksi päivähoitossa. Strategisuus auttaa työntekijöitä katsomaan tulevaisuutta muutaman vuoden päähän ja samalla he voisivat itse miettiä, millaisena näkevät työnteon näiden vuosien aikana ja miten tulisi kehittyä. Jos työntekijöillä olisi omat vahvuusalueet työyhteisössä, he saisivat rauhassa kehittää myös sitä. Kyselyssä tulikin esille pohdintaa siitä, mikä merkitys on päivähoiton ammattilaisten henkilöstörakenteella lapsen kokonaisvaltaisen kehityksen tukemiseksi ja perheiden kohtaamiseen.

Tämän päivän varhaiskasvatuksessa korostuu ennen kaikkea johtamisen merkitys, jotta käytäntö saadaan kulkemaan. Johtajan on oltava tietoinen työntekijöidensä vahvuuksista ja kehittämisen tarpeista ja pyrkiä auttamaan heitä esimerkiksi mahdollistamalla erilaisia koulutuksia. Toisaalta esi-

miesten tehtävänä on tiedottaa varhaiskasvatuksen asioista hyvästä ja pahasta myös toiseen suuntaan eli kansalaisille ja päättävälle elimelle, jotta varhaiskasvatusta pystyttäisiin kehittämään toivottuun suuntaan. Tutkimuksessa tuli esille, että varhaiskasvatusalan työntekijät olivat tyytyväisiä esimiestyöskentelyyn. Esimiesten koettiin antavan tarpeellisen tuen ja pohjan perheiden kanssa tehtävälle työlle. Lisäksi varhaiskasvattajat kokivat, että esimiestyöskentely vaikuttaa perhetyön mahdollisuuksiin olennaisesti. Toisaalta esimiehellä on käänteinenkin vaikutus. Joku vastaaja koki, ettei perhetyö sinänsä ole varhaiskasvatukseen kuuluvaa työtä, vaan se nimenomaan kuuluu sosiaalityöhön. Kyselyssä tuli esille myös pohdintaa siitä, miten pedagoginen johtajuus mahdollistaa perhetyön kehittämisen. Joka tapauksessa toivottiin, että myös varhaiskasvatuksen johtajuus kasvaisi ja kehittyisi ajan haasteiden mukaan.

6.3 ” Syvempää tietoa ja vanhempien kohtaamiseen koulutusta”

Tutkimuksessa tuli esille, että varhaiskasvattajat kokivat ennaltaehkäisevän perhetyön varhaiskasvatuksessa hyvin tärkeäksi sekä innostavaksi. Lapsesta koettiin saatavan enemmän tietoa ja ymmärrystä tuntemalla perhettä ja perheen tilannetta. Ennaltaehkäisevä perhetyö koettiin varhaiskasvatuksessa lapsen edun mukaiseksi. Varhaiskasvattajat olivat valmiita lisäämään tietämystään ja vastuutaan ennaltaehkäisevästä perhetyöstä, sillä he ammattinsa puolesta kohtaavat vanhempia päivittäin. Kuitenkin varhaiskasvattajat kokevat, ettei heidän ammattitaitoaan arvosteta tarpeeksi. Samaan aikaan varhaiskasvattajien työtä kuormitetaan lakeihin liittyvillä vastuilla, mutta myös lapsilukumäärän kasvattamisella aikuisia kohden. Samalla uutisoidaan, miten varhaiskasvattajat ovat palkkakuopassa, eivätkä he saa vastuuseen, työmäärään ja koulutukseen nähden tarpeeksi suurta palkkaa. Myös koulutuksen saaminen on vaihtelevaa ja varhaisen puuttumisen työmenetelmät varhaiskasvatuksessa on vielä lapsen kengissä.

Varhaiskasvattajat olivat jo aiemmin pyrkineet kehittämään erilaisia työmuotoja, joilla tehdä yhteistyötä perheiden kanssa. Perhetyöhön liittyvän koulutuksen avulla varhaiskasvattajat pystyisivät kehittämään uusia päiväkotikohtaisia työmuotoja varhaiseen puuttumiseen ja ennaltaehkäisyyn. Olisi kuitenkin olennaista ottaa vanhemmat mukaan kehittämään yhteisiä työmuotoja.

Uusi varhaiskasvatustalaki ja uudistuneet lastensuojelulaki ja sosiaalihuoltolaki kehittävät ja syventävät myös varhaiskasvatusta uusiin suuntiin. Jokaisessa laissa painotetaan lasten ja vanhempien kuuntelemista ja toiminnan kehittämistä yhteistyössä heidän kanssaan. Siinä missä uusi varhaiskasvatustalaki korostaa pedagogiikkaa sekä suunnitelmallista ja tavoitteellista kasvatusta, lastensuojelulaissa korostetaan ennaltaehkäisevän lastensuojelun merkitystä ja sitä, kuinka peruspalvelua tuottavilla on suuri vastuu varhaisessa puuttumisessa. Samaan aikaan lapsilukumäärää lisätään varhaiskasvatusryhmissä, mikä nostaa entisestään varhaiskasvattajien työmäärää. Tutkimuksessa tuli esille myös varhaiskasvattajien hätähuuto siitä, ettei aika riitä kuin juuri siihen, että saa pidettyä lapset hengissä siihen saakka, kunnes vanhemmat hakevat lapsensa. Se ei kuulosta laadukkaalta päivähoitolta, vaan selviämislä. Silloin aika ei riitä pedagogiikan toteuttamiseen, saati lapsen erityiseen tarkkailuun ja erityiseen huomioimiseen. Huomioitavaa on kuitenkin se, miten varhaiskasvatukseen liittyvät lait korostavat erilaisia asioita. Siinä missä varhaiskasvatustalaki korostaa pedagogista toteuttamista, lastensuojelulaki ja hallituksen lapsi- ja perhepalveluiden muutosohjelma korostavat varhaista puuttumista, lapsen suojelemista, ennaltaehkäisevää perhetyötä ja vanhemmuuden matalakynnyksistä tukemista. Esille nousevat kysymykset, miten varhaiskasvattajat pystyvät toteuttamaan moneen suuntaan kasvavaa vastuutaan ja miten vastuut jakautuvat. Miksi ei uskalleta puhua varhaiskasvatuksessa tapahtuvasta perheiden kanssa työskentelystä ennaltaehkäisevänä perhetyönä ja miksi varhaisen puuttumisen velvoittavuutta ei korosteta tarpeeksi?

6.4 Tutkimuksen tekemiseen liittyvää pohdintaa ja oppimiskokemukset

Tutkimusaineistoa kerättiin määrällisenä lomakekyselynä, joka suoritettiin käyttäen työvälineenä Webropol-työkalua. Kyselylomakkeella tavoiteltiin enemmän avointa ja laadullista kuvailevaa tietoa. Kyselylomaketutkimukseen päädyttiin siitä syystä, että saataisiin mahdollisimman kattava määrä vastauksia ja toisaalta kyselyyn vastaajat eivät olisi millään tavalla valikoituja tai tuntisi pakotetuksi osallistumaan kyselyyn, vaan saisivat itse miettiä osallisuuttaan. Lisäksi kyselylomaketutkimus on anonyymi ja antaa siten mahdollisuuden vastata suuremmin. Tutkimus lähti liikkeelle tutkimuksen suunnittelusta, jolloin olennaista oli kerätä tutkimuksellista tietoa aiheesta sekä määrittellä käsitteet tutkimukseen. Sitä kautta asetettiin tutkimusongelma sekä määriteltiin tavoitteet. Kyselylomakkeen kysymykset muodostuivat tietopohjan kautta. Kysely sisälsi monivalintakysymyksiä, mutta erityisesti kyselyssä painotettiin avoimia kysymyksiä. Webropol-kyselytutkimustyökalu

auttoi määrällisten tutkimustulosten analysoinnissa. Tutkimustuloksissa ne tuotiin esille korostamaan ja todentamaan laadullisesti analysoituja tuloksia. Avoimet vastaukset koottiin yhteen ja poimittiin sisällöstä nouseviin yhtenäisiin luokkiin. Tulosten analysoinnin jälkeen tehtiin johtopäätökset niin tuloksia kuin tutkimuksellista tietoa yhdistäen. Tämän jälkeen arvioitiin johtopäätökset sekä koko tutkimuksen kulku ja raportoitiin se.

Tutkimukseen osallistuneet varhaiskasvattajat olivat pääosin työskennelleet alalla jo useita vuosia ja kokemus tuli esiin myös tutkimustuloksissa. Osallistuneilta varhaiskasvattajilta tuli konkreettista ja monipuolista tietoa ja havaintoja perheiden kanssa työskentelystä varhaiskasvatuksessa. Aineistoksi saatiin monipuolisia ja harkittuja vastauksia. Avoimiin kysymyksiin oltiin vastattu huolella ja pitkästi. Vastaajat antoivatkin palautetta siitä, että kysely oli liian pitkä, eikä siihen pystynyt vastaamaan luvatus ajan kuluessa. Toisaalta kyselylomake toi esiin asioita eri kanteilta ja antoi siten monipuolisemman aineiston sekä ajatusta ennaltaehkäisevästä perhetyöstä saatiin syvennettyä. Vastauksista tuli siten kattavampia. Kritiikkiä tuli myös siitä, että kyselyssä käytettiin niin ennakkoloolottomasti sanaa perhetyö, joka oli liitetty varhaiskasvatukseen. Jotkut vastaajat olivat sitä mieltä, että perhetyö on vain sosiaalityön kautta tapahtuvaa työtä, eikä sitä sopinut sekoittaa päiväkodissa tehtävään työhön. Jotkut vastaajat tuntuivat lähinnä olevan helpottuneita siitä, että perheiden kanssa tehtävä työ luonnehdittiin ja siten painotettiin tärkeäksi ja olennaiseksi osaksi perhetyötä, sillä varhaiskasvattajien työ enemmän ja enemmän koettiin kasvavan myös perheiden tukemiseen ja auttamiseen. Olikin jännittävää, miten osa piti niin luonnollisena ajatuksena sitä, että päiväkodissa tehdään perhetyötä ennaltaehkäisevästi, osa taas suorastaan tyrmäsi sen.

Suurin oppimiskokemus olikin varmaan määrällisen tutkimuksen tekeminen ylipäänsä. Määrällinen tutkimus vaatii paljon taustatyötä ja tiedonhakua, jotta kyselylomaketta voi edes muodostaa, sillä kysymyksille tulee löytyä jokin peruste. Tutkimukseen sisältyi toisaalta määrällisiä kysymyksiä, mutta painotus oli avoimissa kysymyksissä, jotka analysoin sisällön analyysilla. Joskus näiden kahden analyysin yhteensovittaminen oli hankalaa. Kuitenkin tutkimustulosten aukaiseminen ja yhteensovittaminen olivat todella mielenkiintoisia vaiheita.

6.5 Jatkokehittämisideoita

Varhaiskasvatussuunnitelmia tehtäessä voisi huomioida perheen voimavarat sekä vahvuudet ja haasteet tukea lasta ja hänen kehitystään. Esimerkiksi yritysmaailmasta tuttu SWOT-analyysi voisi olla yksinkertainen ja helppo käyttää myös perheiden kanssa varhaiskasvatuksessa. SWOT-analyysi on strategian laatimista sekä haasteiden ja oppimisalueiden tunnistamista, sillä siinä tuodaan esiin sisäiset vahvuudet ja heikkoudet sekä ulkoiset mahdollisuudet ja uhat. Jatkokehittämisideana voisikin olla tällainen taulukko ja sen käyttöönotto päiväkodeissa lapsen varhaiskasvatussuunnitelmien tekemisen yhteydessä. Lisäksi voisi huomioida digitaalisten palvelujen lisääminen myös päivähoitossa, jotta vanhempiin saataisiin kiireen keskellä yhteys helpoiten. Myös asiantuntija-alustusten lisääminen vanhempainilloissa voisi tuoda ennaltaehkäisevästi tärkeää tietoa vanhemmille.

SWOT-analyysiä voisi käyttää myös työntekijöiden vahvuuksien korostamisessa sekä haasteiden tunnistamisessa. SWOT-analyysissä voisi miettiä, missä asioissa työntekijä tahtoo kehittyä kuten esimerkiksi perhetyön alueella tai pedagogiikassa ja sen jälkeen voisi suunnitella koulutuksia työntekijöiden vahvuuksia ja motivaation huomioiden. Esimiesten olisi hyvä pitää koulutustaulukkoa, johon merkittäisiin käytyt koulutukset ja ajankohdat työntekijöittäin, jotta säilytetään tasapuolisuus sekä säilyy tietoisuus henkilökunnan koulutuksen tasosta ja ajanmukaisuudesta.

Olisi myös olennaista pohtia ennaltaehkäisevän perhetyön mahdollisuuksia vanhempien näkökulmasta ja kehittää perhetyötä varsinkin sitä kautta, jotta perhetyöskentelyn vastavuoroisuus korostuisi. Olisi mielenkiintoista pohtia aihetta palvelumuotoilun menetelmin ja laittaa kontaktipisteiksi päivähoidon erilaiset tapahtumat, joissa vanhemmat ovat läsnä kuten päivähoiton aloittaminen, vanhempainillat, tuonti- ja hakutilanteet, pihajuhlat ja lasten varhaiskasvatussuunnitelmien tekeminen.

Taulukko 3: Jatkokehittämisideat

Jatkokehittämisideat
Lomakkeen kehittäminen perheen voimavaroista sekä vahvuuksista ja haasteista tukea lasta ja hänen kehitystään.
Lomakkeen kehittäminen työntekijöiden vahvuuksien korostamisessa sekä haasteiden tunnistamisessa.

Tutkimus ennaltaehkäisevän perhetyön mahdollisuuksista ja perhetyön kehittämisestä vanhempien kokemana.

LÄHTEET

Akselin, M-L. 2013. Varhaiskasvatuksen strategisen johtamisen rakentuminen ja menestymisen ennakoiminen johtamistyön tarinoiden valossa. Tampere: Tampereen yliopistopaino Oy.

Alastalo, M. 2005. Metodisuhdanteiden mahti. Lomaketutkimus suomalaisessa sosiologiassa 1947-2000. Tampere: Vastapaino.

Eriksson, E. ja Arnkil, T. E. 2012. Huoli puheeksi. Opas varhaisista dialogeista. Stakesin tutkimuksia. Tampere: Tampereen yliopistopaino Oy.

Fonsèn, E. 2014. Pedagoginen johtajuus varhaiskasvatuksessa. Tampere: Tampere University Press.

Heikkilä, T. 2001. Tilastollinen tutkimus. Helsinki: Oy Edita Ab.

Holopainen, M. ja Pulkkinen, P. 2008. Tilastolliset menetelmät. 5. uudistettu painos. Helsinki: WSOY Oppimateriaalit Oy.

Huhtanen, K. 2004. Varhainen puuttuminen. Erityisen tuen tarpeen kohtaaminen päivähoitossa. Tampere: Tammerpaino Oy.

Järvinen, R., Lankinen, A., Taajamo, T., Veistilä, M. ja Virolainen, A. 2012. Perheen parhaaksi. Perhetyön arkea. Helsinki: Edita.

KvantiMOTV - Menetelmäopetuksen tietovaranto [verkkójulkaisu] 2010. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto Saatavissa: <http://www.fsd.uta.fi/menetelmaopetus/kyselylomake/laatiminen.html>. Viitattu 1.10.2016.

L 19.1.1973/36. Varhaiskasvatuslaki.

L 13.4.2007/417. Lastensuojelulaki.

L 30.12.2014/1301. Sosiaalihuoltolaki.

Lähdesmäki, T., Hurme, P., Koskimaa, R., Mikkola, L., Himberg, T., Menetelmäpolkuja humanisteille. Jyväskylän yliopisto, humanistinen tiedekunta. Saatavissa: <http://www.jyu.fi/mehu>. Viitattu 20.7.2016.

Markkanen, K., Tuomisoja, A. 2014. Johtaminen sosiaali- ja terveydenhuollossa. Selvitys Tehyläisten johtajien ja esimiesten näkemyksistä. Tehyn julkaisusarja B: 1/14. Vantaa: Tehy ry.

Metsämuuronen, J. (toim.) 2006. Laadullisen tutkimuksen käsikirja. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.

Miettinen, A. ja Rotkirch, A. 2012. Yhteistä aikaa etsimässä – Lapsiperheiden ajankäyttö 2000-luvulla. Perhebarometri 2011. Väestötutkimuslaitoksen katsauksia E 42/2012. Helsinki: Vammalan Kirjapaino Oy.

Montero, A. 2015. Integrated services: (how) does it work? European Social Network. Saatavissa: <http://www.esn-eu.org/news/tag-16/721/index.html>. Viitattu 6.2..2016.

Ojasalo, K., Moilanen, T. ja Ritalahti, J. 2014. Kehittämistyön menetelmät. Uudenlaista osaamista liiketoimintaan. Helsinki: Sanoma Pro Oy.

Opetusalan ammattijärjestö 2015. Varhaiskasvatus laki. Saatavissa: <http://www.oaj.fi/cs/oaj/varhaiskasvatuslaki>. Viitattu 30.12.2015

Opetushallitus 2016. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2016. Tampere: Juvenes Print – Suomen yliopistopaino Oy.

Oranen, M. 2008. Mitä mieltä! Lasten osallisuus lastensuojelun kehittämisessä - Sosiaali- ja terveysministeriön Lastensuojelun kehittämisohjelman osaraportti. Helsinki: Ensi- ja turvakotien liitto ry.

Oulun kaupunki 2017. Kotipalvelu ja perhetyö. Saatavissa: <https://www.ouka.fi/oulu/sosiaali-ja-perhepalvelut/kotipalvelu>. Viitattu 27.4.2017.

Oulun kaupunki 2016. Lapsella on oikeus varhaiskasvatukseen. Saatavissa: <http://www.ouka.fi/oulu/paivahoito-ja-esiopetus/etusivu>. Viitattu 6.9.2016

Oulun kaupunki 2017. Lastensuojelu. Saatavissa: <https://www.ouka.fi/oulu/sosiaali-ja-perhepalvelut/lastensuojelu>. Viitattu 27.4.2017

Patomäki, H. 2014. Suomen talouspolitiikan tulevaisuus. Teoriasta käytäntöön. Helsinki: Into Kustannus Oy.

Puroila, A-M., Kinnunen, S., Keränen, V. 2017. Varhaiskasvatuksen lainsäädännön uudistamiseen tarvitaan johdonmukaisuutta ja yhteistä tahtoa. Policy Brief 4/2017. Näkökulmia ajankohtaisiin yhteiskunnallisiin kysymyksiin ja poliittisen päätöksenteon tueksi. Oulun yliopisto: Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminta. Saatavissa: http://tietokayttoon.fi/documents/1927382/2116852/4_2017_Varhaiskasvatuksen+lains%C3%A4%C3%A4d%C3%A4nn%C3%B6n+uudistamiseen+tarvitaan+johdonmukaisuutta+ja+yhteist%C3%A4+tahtoa/73b2c3fe-f409-4a5e-bce0-ee4a9437eebd?version=1.0. Viitattu: 9.4.2017.

Rissanen, U. 2017. Re: Opinnäytetyö liittyen perhetyöhön varhaiskasvatuksessa. Sähköpostiviesti. Vastaanottaja Keimiöniemi, K. 20.2.2017.

Rönkkö, L. ja Rytönen, T. 2010. Monisäikeinen perhetyö. Helsinki: Wsoypro.

Saaranen-Kauppinen, A., Puusniekka, A. 2006. KvaliMOTV - Menetelmäopetuksen tietovaranto [verkkójulkaisu]. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto. Saatavissa: <http://www.fsd.uta.fi/menetelmaopetus/>. Viitattu 27.4.2017

Saastamoinen, K. 2016. Lapsen suojeleminen viranomaisten ja muiden toimijoiden välisenä yhteistyönä. Käsikirja arjen toimintaan. Keuruu: Otavan Kirjapaino Oy.

Soukainen, U. 2015. Johtajan jäljillä. Johtaminen varhaiskasvatuksen hajautetuissa organisaatioissa laadun ja pedagogisen tuen näkökulmasta. Turku: Painosalama Oy.

Sosiaalialan työnantajat ry. Hoiva 2020. Yksityisen hoiva-alan tulevaisuus. T-Media Oy.

Sosiaali- ja terveysministeriö 2017. Kohti lapsi- ja perhelähtöisiä palveluita. Saatavissa <http://stm.fi/documents/1271139/1953486/LAPE-esite-verkko.pdf/68a59997-cc83-406d-ac8a-3dd8fbb5f3ba>. Viitattu 11.3.2017

Sosiaali- ja terveysministeriö 2016. Lapsi- ja perhepalveluiden muutosohjelma käyntiin. Saatavissa: http://stm.fi/artikkeli/-/asset_publisher/lapsi-ja-perhepalvelujen-muutosohjelma-kayntiin. Viitattu 5.4.2017.

Sosiaali- ja terveysministeriö 2015. Sosiaalihuoltolaki uudistuu: Lapsiperheet 18.6.2015. Saatavissa: <http://www.slideshare.net/stmslide/sosiaalihuoltolaki-uudistuu-lapsiperheet?related=1>. Viitattu 2.1.2016.

Suomen virallinen tilasto (SVT). 2016. Perheet [verkkajulkaisu]. 2015. Helsinki: Tilastokeskus. Saatavissa: http://www.stat.fi/til/perh/2015/perh_2015_2016-05-30_tie_001_fi.html?ad=notify. Viitattu 9.4.2017.

Suomen virallinen tilasto (SVT). 2016. Perheet [verkkajulkaisu]. 2015. Helsinki: Tilastokeskus. Saatavissa: <http://tilastokeskus.fi/meta/til/perh.html>. Viitattu 9.4.2017.

Säkkinen, S., Kuoppala, T. 2016. Varhaiskasvatus 2015. Tilastoraportti 21/2016. Helsinki: Terveysten ja hyvinvoinnin laitos. Saatavissa: http://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/131666/Tr21_16.pdf?sequence=5. Viitattu 9.4.2017.

Tuominen, A., Kettunen, T., Lindfors, P., Hjelt, R. ja Hakulinen-Viitanen, T. 2011. Varhaisen avun viiveet lasten kehityksellisissä ja psyykkisissä vaikeuksissa. Sosiaalilääketieteellinen aikakauslehti 2011.

Valtioneuvosto 2015. Uusi sote-alue ja itsehallintoalueet 7.11.2015. Saatavissa: <http://valtioneuvosto.fi/documents/10616/1266558/Uusi+sote-rakenne+ja+itsehallintoalueet/d40745ec-612a-44f4-b61c-9e9561c9ce93>. Viitattu 29.4.2017.

Vehkalahti, K. 2008. Kyselytutkimuksen mittarit ja menetelmät. Vammala: Vammalan kirjapaino Oy.

Vuorenmaa, M. 2016. Äitien ja isien osallisuus perheessä ja lasten palveluissa sekä osallisuuteen yhteydessä olevat tekijät. Tampere: Suomen Yliopistopaino Oy.

Webropol Oy 2016. Opas kyselytutkimustyökalun valintaan. Saatavissa: <http://webropol.fi/pdf/Opas-kyselytyokalun-valintaan.pdf>. Viitattu 19.7.2016.

Webropol Oy 2016. 15 askelta kohti parempia kyselyitä ja tutkimuksia. Saatavissa: <http://webropol.fi/pdf/Kohti-parempia-kyselyita.pdf>. Viitattu 19.7.2016.

Ylemmän AMK-tutkinnon metodifoorumi 2007. Tutkimuksen validiteetti. Saatavissa: <http://www2.amk.fi/digma.fi/www.amk.fi/opintojak-sot/0709019/1193463890749/1193464185783/1194413809750/1194415367669.html>. Viitattu 9.7.2016

LIITTEET

Työkokemus varhaiskasvatuksessa:

Alle 5 vuotta

5-10 vuotta

Yli 10 vuotta mutta enintään 20 vuotta

yli 20 vuotta

Työskenteletkö

Kunnallisessa päiväkodissa

Avoimessa varhaiskasvatuksessa

Yksityisessä päiväkodissa

Perhepäivähoitajana

Jokin muu, mikä?

Koulutuksesi

Ammattikoulu

Ammattikorkeakoulu

Yliopisto

Joku muu, mikä?

Ammattinimikkeesi

Lastenhoitaja

Perhepäivähoitaja

Lastentarhaopettaja

Jokin muu, mikä?

Ymmärrän mielestäni kasvatuskumppanuuden käsitteenä: Vastausvaihtoehdot/asteikko : Täysin samaa mieltä, Jokseenkin samaa mieltä, En eri mieltä enkä samaa mieltä, Jokseenkin eri mieltä, Täysin eri mieltä, En osaa sanoa (=ei kokemusta tai mielipidettä asiasta)

Kasvatuskumppanuus toteutuu päiväkotimme käytännössä: Vastausvaihtoehdot/asteikko : Täysin samaa mieltä, Jokseenkin samaa mieltä, En eri mieltä enkä samaa mieltä, Jokseenkin eri mieltä, Täysin eri mieltä, En osaa sanoa (=ei kokemusta tai mielipidettä asiasta)

Perhetyötä toteutetaan päiväkodissamme: Vastausvaihtoehdot/asteikko : Täysin samaa mieltä, Jokseenkin samaa mieltä, En eri mieltä enkä samaa mieltä, Jokseenkin eri mieltä, Täysin eri mieltä, En osaa sanoa (=ei kokemusta tai mielipidettä asiasta)

Ymmärrän mielestäni perhetyön käsitteenä: Vastausvaihtoehdot/asteikko : Täysin samaa mieltä, Jokseenkin samaa mieltä, En eri mieltä enkä samaa mieltä, Jokseenkin eri mieltä, Täysin eri mieltä, En osaa sanoa (=ei kokemusta tai mielipidettä asiasta)

Ymmärrän mielestäni varhaiskasvatussuunnitelman merkityksen päivähoidossa: Vastausvaihtoehdot/asteikko : Täysin samaa mieltä, Jokseenkin samaa mieltä, En eri mieltä enkä samaa mieltä, Jokseenkin eri mieltä, Täysin eri mieltä, En osaa sanoa (=ei kokemusta tai mielipidettä asiasta)

Mielestäni vasu-keskustelu on osa perhetyötä: Vastausvaihtoehdot/asteikko : Täysin samaa mieltä, Jokseenkin samaa mieltä, En eri mieltä enkä samaa mieltä, Jokseenkin eri mieltä, Täysin eri mieltä, En osaa sanoa (=ei kokemusta tai mielipidettä asiasta)

Mielestäni vanhempainillat ovat osa perhetyötä: Vastausvaihtoehdot/asteikko : Täysin samaa mieltä, En eri mieltä enkä samaa mieltä, Jokseenkin samaa mieltä, Jokseenkin eri mieltä, Täysin eri mieltä, En osaa sanoa (=ei kokemusta tai mielipidettä asiasta)

Perhetyö on mielestäni helppoa: Vastausvaihtoehdot/asteikko : Täysin samaa mieltä, Jokseenkin samaa mieltä, En eri mieltä enkä samaa mieltä, Jokseenkin eri mieltä, Täysin eri mieltä, En osaa sanoa (=ei kokemusta tai mielipidettä asiasta)

Miten kasvatuskumppanuus toteutuu päiväkodissanne? (Avoin kysymys)

Miten perhetyö toteutuu päiväkodissanne? (Avoin kysymys)

Millaisia perhetyön muotoja tai menetelmiä päiväkodissanne toteutetaan? (Avoin kysymys)

Kerron lasten hoitopäivän kulusta vanhemmille päivittäin: Vastausvaihtoehdot/asteikko : Täysin samaa mieltä, Jokseenkin samaa mieltä, En eri mieltä enkä samaa mieltä, Jokseenkin eri mieltä, Täysin eri mieltä, En osaa sanoa (=ei kokemusta tai mielipidettä asiasta)

Vanhemmat haluavat kuulla lasten hoitopäivän kulusta päivittäin: Vastausvaihtoehdot/asteikko : Täysin samaa mieltä, Jokseenkin samaa mieltä, En eri mieltä enkä samaa mieltä, Jokseenkin eri mieltä, Täysin eri mieltä, En osaa sanoa (=ei kokemusta tai mielipidettä asiasta)

Minun on mahdollista kertoa lasten hoitopäivän kulusta päivittäin: Vastausvaihtoehdot/asteikko : Täysin samaa mieltä, Jokseenkin samaa mieltä, En eri mieltä enkä samaa mieltä, Jokseenkin eri mieltä, Täysin eri mieltä, En osaa sanoa (=ei kokemusta tai mielipidettä asiasta)

Minulla on mahdollisuus keskustella lapsen hoitoon ja kehitykseen liittyvistä asioista vanhempien kanssa: Vastausvaihtoehdot/asteikko : Täysin samaa mieltä, Jokseenkin samaa mieltä, En eri mieltä enkä samaa mieltä, Jokseenkin eri mieltä, Täysin eri mieltä, En osaa sanoa (=ei kokemusta tai mielipidettä asiasta)

Pystyn ottamaan puheeksi huoleni lapsesta: Vastausvaihtoehdot/asteikko : Täysin samaa mieltä, Jokseenkin samaa mieltä, En eri mieltä enkä samaa mieltä, Jokseenkin eri mieltä, Täysin eri mieltä, En osaa sanoa (=ei kokemusta tai mielipidettä asiasta)

Mielestäni vanhemmat kokevat tulevansa kuulluksi lapseensa liittyvissä asioissa. Vastausvaihtoehdot/asteikko : Täysin samaa mieltä, Jokseenkin samaa mieltä, En eri mieltä enkä samaa mieltä, Jokseenkin eri mieltä, Täysin eri mieltä, En osaa sanoa (=ei kokemusta tai mielipidettä asiasta).

Pyrin työssäni ottamaan huomioon vanhempien mielipiteet lapsen kasvatuksesta. Vastausvaihtoehdot/asteikko : Täysin samaa mieltä, Jokseenkin samaa mieltä, En eri mieltä enkä samaa mieltä, Jokseenkin eri mieltä, Täysin eri mieltä, En osaa sanoa (=ei kokemusta tai mielipidettä asiasta)

Koen vasu-keskustelun tärkeäksi työmuodoksi vanhempien kanssa. Vastausvaihtoehdot/asteikko : Täysin samaa mieltä, Jokseenkin samaa mieltä, En eri mieltä enkä samaa mieltä, Jokseenkin eri mieltä, Täysin eri mieltä, En osaa sanoa (=ei kokemusta tai mielipidettä asiasta)

Vasukeskustelu on mahdollisuus perheen tuntemuksen parantamiseen: Vastausvaihtoehdot/asteikko : Täysin samaa mieltä, Jokseenkin samaa mieltä, Jokseenkin eri mieltä, Täysin eri mieltä, En osaa sanoa (=ei kokemusta tai mielipidettä asiasta)

Vasukeskustelussa on mahdollisuus opetella tuntemaan perheen tavoitteet ja kasvatustavat: Vastausvaihtoehdot/asteikko : Täysin samaa mieltä, Jokseenkin samaa mieltä, Jokseenkin eri mieltä, Täysin eri mieltä, En osaa sanoa (=ei kokemusta tai mielipidettä asiasta)

Mikä vaikeuttaa vanhempien kanssa työskentelyä? (Avoin kysymys)

Millaisissa tilanteissa pystyn puhumaan lapsen liittyvistä huolista vanhempien kanssa? Avoin kysymys

Mielestäni päiväkodissamme arvostetaan perhetyötä: Vastausvaihtoehdot/asteikko : Täysin samaa mieltä, Jokseenkin samaa mieltä, En eri mieltä enkä samaa mieltä, Jokseenkin eri mieltä, Täysin eri mieltä, En osaa sanoa (=ei kokemusta tai mielipidettä asiasta)

Olen mielestäni saanut tarpeeksi koulutusta perhetyöhön: Vastausvaihtoehdot/asteikko : Täysin samaa mieltä, Jokseenkin samaa mieltä, En eri mieltä enkä samaa mieltä, Jokseenkin eri mieltä, Täysin eri mieltä, En osaa sanoa (=ei kokemusta tai mielipidettä asiasta)

Esimieheni suhtautuu perhetyöhön avoimesti ja kannustavasti: Vastausvaihtoehdot/asteikko : Täysin samaa mieltä, Jokseenkin samaa mieltä, En eri mieltä enkä samaa mieltä, Jokseenkin eri mieltä, Täysin eri mieltä, En osaa sanoa (=ei kokemusta tai mielipidettä asiasta)

Minulla on mahdollisuus keskustella lapsen hoitoon ja kehitykseen liittyvistä asioista esimieheni kanssa: Vastausvaihtoehdot/asteikko : Täysin samaa mieltä, Jokseenkin samaa mieltä, En eri mieltä enkä samaa mieltä, Jokseenkin eri mieltä, Täysin eri mieltä, En osaa sanoa (=ei kokemusta tai mielipidettä asiasta)

Saan tukea esimieheltäni perheiden kanssa työskentelyyn: Vastausvaihtoehdot/asteikko : Täysin samaa mieltä, Jokseenkin samaa mieltä, Jokseenkin eri mieltä, En eri mieltä enkä samaa mieltä, Täysin eri mieltä, En osaa sanoa (=ei kokemusta tai mielipidettä asiasta)

Millaista koulutusta olet saanut perhetyöhön?(Avoin kysymys)

Miten esimiehesi suhtautuu perhetyöhön? (Avoin kysymys)

Miten itse suhtaudut perhetyöhön? (Avoin kysymys)

Työyhteisössämme on selkeä yhteinen tapa työskennellä perheiden kanssa: Vastausvaihtoehdot/asteikko : Täysin samaa mieltä, Jokseenkin samaa mieltä, En eri mieltä enkä samaa mieltä, Jokseenkin eri mieltä, Täysin eri mieltä, En osaa sanoa (=ei kokemusta tai mielipidettä asiasta)

Perhetyö päivähoitossa on mahdollista: Vastausvaihtoehdot/asteikko : Täysin samaa mieltä, Jokseenkin samaa mieltä, En eri mieltä enkä samaa mieltä, Jokseenkin eri mieltä, Täysin eri mieltä, En osaa sanoa (=ei kokemusta tai mielipidettä asiasta)

Minulla on mahdollisuus keskustella lapsen hoitoon ja kehitykseen liittyvistä asioista työkavereiden kanssa: Vastausvaihtoehdot/asteikko : Täysin samaa mieltä, Jokseenkin samaa mieltä, En eri mieltä enkä samaa mieltä, Jokseenkin eri mieltä, Täysin eri mieltä, En osaa sanoa (=ei kokemusta tai mielipidettä asiasta)

Minulla on mahdollisuus kehittää perheiden kanssa työskentelyä päiväkodissamme: Vastausvaihtoehdot/asteikko : Täysin samaa mieltä, Jokseenkin samaa mieltä, En eri mieltä enkä samaa mieltä, Jokseenkin eri mieltä, Täysin eri mieltä, En osaa sanoa (=ei kokemusta tai mielipidettä asiasta)

Millaista perhetyö varhaiskasvatuksessa voisi olla? (Avoin kysymys)

Millaisia haasteita perhetyön toteuttamisessa päivähoitossa voi olla? (Avoin kysymys)

Koin kyselyn hyödyllisenä: Vastausvaihtoehdot/asteikko : Täysin samaa mieltä, Jokseenkin samaa mieltä, En eri mieltä enkä samaa mieltä, Jokseenkin eri mieltä, Täysin eri mieltä, En osaa sanoa (=ei kokemusta tai mielipidettä asiasta)

Kehittämisisideoita tutkimukseen liittyen: Avoin kysymys

Muu sanallinen palaute tai ideoita: Avoin kysymys

Kiitos vastauksistasi!

Kaupungin päiväkodit/ Facebook:

Olen Kaisa Keimiöniemi. Työskentelen päiväkodissa lastentarhaopettajana ja opiskelen ylempää ammattikorkeakoulututkintoa Oulun ammattikorkeakoulussa. Teen opinnäytetyötäni, jossa tutkin ennaltaehkäisevän perhetyön tilannetta, mahdollisuuksia ja haasteita Oulun kaupungin varhaiskasvatuksen ammattilaisten (perhepäivähoitaja, lastenhoitaja, lastentarhaopettaja jne.) näkökulmasta. Toivoisin erityisesti saavani näkyviin, miten ja millaista perhetyötä tehdään päiväkodeissa sekä toivottavasti uusia ideoita perheiden kanssa työskentelyyn.

Osallistuminen vie noin 5-10 minuuttia aikaa. Vastatkaa kysymyksiin omasta näkökulmastanne ja mikä vaihtoehto on lähinnä ajatuksianne. Tutkimuksessa ei millään tavalla tulla mainitsemaan yksittäisen päiväkodin asioita julkisuuteen. Tutkimus on anonymi ja sen voi keskeyttää koska tahansa. Vastausaikaa on 19.2.2017 saakka. Olen todella kiitollinen kaikista vastauksista!

Tarvittaessa voit ottaa yhteyttä minuun sähköpostitse o5keka00@students.oamk.fi

Yksityiset päiväkodit:

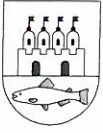
Hei!

Olen Kaisa Keimiöniemi. Työskentelen päiväkodissa lastentarhaopettajana ja opiskelen ylempää ammattikorkeakoulututkintoa Oulun ammattikorkeakoulussa. Teen opinnäytetyötäni, jossa tutkin ennaltaehkäisevän perhetyön tilannetta, mahdollisuuksia ja haasteita Oulun kaupungin varhaiskasvatuksen ammattilaisten (perhepäivähoitaja, lastenhoitaja, lastentarhaopettaja jne.) näkökulmasta. Tutkimussuunnitelma on liitteenä, jos tahdotte pohtia, osallistuuko päiväkotinne kyselyyn.

Toivoisin erityisesti saavani näkyviin, miten ja millaista perhetyötä tehdään päiväkodeissa sekä toivottavasti uusia ideoita perheiden kanssa työskentelyyn. Pyytäisinkin, että mahdollisimman moni työntekijä pystyisi vastaamaan kyselyyn. Laitan linkin kyselyyn myös Facebookiin Varhaiskasvatus Oulussa -sivustolle. Linkki kyselyyn: <https://www.webropolsurveys.com/S/10D43E28520B299C.par>

Osallistuminen vie noin 5-10 minuuttia aikaa. Vastatkaa kysymyksiin omasta näkökulmastanne ja mikä vaihtoehto on lähinnä ajatuksianne. Tutkimuksessa ei millään tavalla tulla mainitsemaan yksittäisen päiväkodin asioita julkisuuteen. Tutkimus on anonymi ja sen voi keskeyttää koska tahansa. Vastausaikaa on 19.2.2017 saakka. Olen todella kiitollinen kaikista vastauksista!

Tarvittaessa voit ottaa yhteyttä minuun sähköpostitse o5keka00@students.oamk.fi

Oulun kaupunki
Varhaiskasvatusjohtaja
Ulla Rissanen
Sivistys- ja kulttuuripalvelut

Tutkimuslupapäätös

§ 6/2017

09.01.2017

OUKA/173/07.01.04.02/2017

Asia

Tutkimuslupapäätös, Keimiöniemi Kaisa

Asianosainen

Keimiöniemi Kaisa

Selostus asiasta

Oulun ammattikorkeakoulun opiskelija Kaisa Keimiöniemi tutkii ennaltaehkäisevän perhetyön mahdollisuuksia Oulun seudun päiväkodeissa.

Päätös perusteluineen

Hyväksytään tutkimussuunnitelma ja myönnetään tutkimuslupa hakemuksen mukaisesti.

Tutkimus tukee varhaiskasvatuksen kehittämistyötä.

Yksi kappale valmiista tutkimussuunnitelmasta on toimitettava varhaiskasvatuksen käyttöön.

Allekirjoitus

Ulla Rissanen
Varhaiskasvatusjohtaja
puh. 044 703 5302

Valmistelija ja puh.

Niskakoski Anne puh. 044 703 6992

Ilmoitus otto-oikeutetulle viranomaiselle

Ei Kyllä

Otto-oikeusviranomainen: Sivistys- ja kulttuurilautakunta

Tiedoksiantaminen

Keimiöniemi Kaisa